Štev. 242 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v nedeljo 16. oktobra 1921 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLVI

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik tiskarna Edinost. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Naše spoštovanje

Ravnokar smo prejeli 17./18. številko našega leposlovnega časopisa »Mladike«. Uredništvo nam je pripravilo prijetno iznenadenje. Na prvi strani vidimo Dantejevo sliko, a takoj na drugi strani krasno posvetilo, ki nam pove, da je ta številka našega največjega leposlovnega lista posvečena in namenjena proslavi šestoletnice smrti enega največjih genijev, ki dičijo vesoljno človeštvo, brezsmrtnega italijanskega pesnika Danteja Alighierija (1265 do 1321). S tem smo se tudi mi julijski Jugosloveni pridružili vsem drugim kulturnim narodom širom omikanega sveta ter smo doprinesli po svojih skromnih močeh k počeščenju spomina tega vzvišenega učitelja vsega človeštva.

Skromen je naš prispevek, toda zavedamo se, da smo dali v ta namen najboljše, kar imamo na leposlovnem polju v naši pokrajini. Tudi nam sedanje razmere same ne dopuščajo, da bi mi julijski Slovani mogli dati kaj več, kar bi bolje odgovarjalo tej vesoljni obletnici. In kakšne so te razmere? Pustimo, naj govori posvetilo samo, v katerem so opisane z mojstrskimi besedami: »Kakor takrat, ko si živel Ti (namr. Dante), je danes ni več pravice — pogazili so jo mogočniki z denarjem ali s krvjo; ni več poštenja — zastrupil ga je pohlep, ubila ga je zavist in zloba; ni več čistih duš — utonile so v blatu sladostrastnosti; ni več ljubezni med nami — ugasnila je v vzdušju smrti, ki nas obdaja; ni več vesti — zadavila jo je sebičnost našega mrzlega duha; **ni več miru med narodi — trgajo si živo meso, drug drugega vklepajo v verige in drug na drugega preže, kako bi ga vsužnili, kakor da ne bi bilo prostora dovolj za vse na božjem svetu, kakor da bi ne bilo prelite že preveč nedolžne krvi!** Vse, kakor takrat, ko si živel Ti!«

Grozna slika! Grozno ozračje, v katerem se človek boji lastne sape. Vsak korak, vsaka kretnja, vsaka beseda po razmerah tlačenega in davljenega človeka spričuje o splošnem strahu, s katerim ga navdajajo nevarnosti razmer. Vse naše dejanje in nehanje, vse naše življenje je pod pritiskom tega neznosnega ozračja nekako preplašeno skromno. In skromna je morala biti tudi naša proslava Dantejeve šeststoletnice. Toda njen pomen je kljub temu velikanski. Pomen te naše proslave ni samo kulturne, temveč tudi politične narave. Dantejev duh naj nam oprosti in prireditelji proslave naj nam ne zamerijo. Niso oni, ki so temu krivi, niti mi. Krive so razmere, ki so tako strašno opisane v njihovem posvetilu vzvišenemu pesniku. Te razmere dajajo vsakemu našemu, tudi najneznatnejšemu migljaju pečat politične vsebine. Glej tam, kmeta, ki se toži, da so mu davki previsoki, da ne more živeti. Komaj je črhnil te nesrečne besede in že so mu vdarili na čelo pečat nevarnega protiitalijanskega agitatorja ako ne celo veleizdajalca. Glej mlado lepo Slovenko, ki je iz prirojene ženske sramežljivosti povesila oči v odgovor na kakršnosibodi laskanje kakega Italijana! Naj gre ne za poštenega in spodobnega italijanskega fanta, temveč za zadnjega potepuha, ki se je z najgršimi nameni priklatil v našo mirno deželo, naše dekle je s tem, da je povesilo svoje sramežljive oči in šlo mimo njega, zakrivilo politično demonstracijo, v kateri se zrcali sovraštvo proti Italiji! Glejte na drugi strani delavca, ki gre složno v borbo, da si rešev ohrani svoj vsakdanji zaslužek in svoji družini vsakdanji kruh! Sovražnik je Italije! Slovenski napisi nad trgovinami, slovenska beseda v javnem uradu, slovenska pesem — vse, absolutno vse je politika — proti Italiji! Vsa naša lojalnost, miroljubnost in pokorščina napram oblastvom so zastonj proti temu naziranju, ki je vtemeljeno v ne iztrebljivem sovraštvu proti nam.

Očitajo nam, da ne znamo spoštovati Italije in s tem opravičujejo svoje nelepo razpoloženje in postopanje proti nam. V enem oziru sicer imajo prav. Ako se od nas zahteva, da bodi naše spoštovanje do Italije v tem, da bi občudovali razne Giolittije in Bonomije ter se jim divili za to, ker so se pod njihovo vlado in torej po njihovi sokrivdi ustvarile v Italiji in predvsem v naši pokrajini strašne in neznosne razmere, ki smo jih opisali ob uvodu pričujočega članka, dalje da bi občudovali in veličali državno upravo in razne državne ustanove, ki dovoljujejo, da si zasebni posamezniki ali zasebne organizacije pred njihovim nosom prisvajajo oblast, ki gre edinole državi, in vpeljujejo v našo itak že zadosti nesrečno in izmučeno deželo brezpravnost in zasebno strahovlado — tedaj moramo izjaviti, da smo za tako vrsto spoštovanja popolnoma nesposobni in da zares ne znamo spoštovati Italije.

Spoštovanje je čustvo, ki se ne da izsiliti, temveč mora priti samo ob sebi. To velja tudi glede našega ljudstva. Ono rado spoštuje vse, kar je pri drugih narodih zares velikega. Z našo, dasi skromno proslavo Dantejeve obletnice smo to jasno dokazali. Spoštovanje, ki smo izkazali njemu, je bilo obenem tudi izraz našega spoštovanja do Italije, ki ga je dala sebi in vsemu človeštvu. S tem smo dokazali, da jo znamo spoštovati in v tem je tudi tisti politični pomen naše proslave.

Toda ta pomen ni bil nikakor preračunjen. Proslava ga je dobila proti volji prireditelev in proti naši volji. Proslava Dantejeve obletnice ima politični pomen po volji razmer, v katerih živimo, dasi je dalo pobudo zanjo golo navdušenje za kulturno velicino. Vsled tega se bodo vsi julijski Slovani pridružili hvalevredni pobudi »Mladike«, da se z njo poklonijo velikemu pesniku.

Dantejevo obletnico smo proslavili po svojih skromnih močeh neglede nato, kakšen bo njen odmev pri naših gospodarjih. Prvi odmevi so žalostni in sramotni. Dvorana, kjer se je začela z naše strani ta proslava z javnim predavanjem o Danteju, se je spremenila v pogorišče — po volji razmer, v katerih živimo. Pripravljajo se novi zločini nad nami in našim imetjem. V nekem tržaškem listu smo čitali te dni besede, s katerimi neki tržaški poslanec očitno grozi, da bo spremenil našo Julijskoo pokrajino v — Armenijo. Vse to se godi v letu, ko se obhaja šeststoletnica največjega moža, kar jih je dala Italija človeški kulturi.

Nas pa ne more nobena takšna grožnja, naj bo še tako nevarna, pripraviti do tega, da bi se odpovedali vzvišeni nalogi, ki nam je poverjena in ki obstoji v tem, da se ob pravem spoštovanju Italije borimo za enakopravnost jugoslovenskega življa Julijske pokrajine. Veliki Dante sam, ponos italijanskega plemena, čigar spomin smo po svojih skromnih močeh proslavili tudi mi, nam je porok, da smo na pravi poti:

Temer si dee di sole quelle cose
Ch'ánno potenza di fare altrui male:
Dell'altre no, ché non son paurose.

(Inf. II. 88—90.)

Jugoslavija

Povratek kralja Aleksandra

PARIZ, 14. «Havas» javlja, da se bo vrnil kralj Aleksander okoli 20. t. m. v Belgrad. Ministrski predsednik Pašić se pred zasedanjem narodne skupščine tudi povrne.

Pašićev poset pri Briandu

PARIZ, 14. Včeraj ob 11. dopoldne je posetil ministrski predsednik Nikola Pašić francoskega premierja Brianda. Poset je trajal nad eno uro.

Pred odločitvijo albanskega vprašanja Skader priznan Albaniji

PARIZ, 14. V jugoslovenskih diplomatičnih krogih je vzbudila včeraj posebno pozornost vest, da je poslaniška konferenca priznala Skader Albaniji in rešila razmejitveno vprašanje v njeno korist, čeprav sta Anglija in Francija poprej bili na strani Jugoslavije. Ministrski predsednik Pašić je takoj posetil včeraj Brianda in ga naprosil za intervencijo. Briand ga je zagotovil, da se bo vprašanje albanskih mej revidiralo v korist Jugoslavije. Rektificirale se bodo gotovo meje na črti Peč in Prizren.

BELGRAD, 14. Vest o priznanju Skadra Albaniji je vzbudila v tuk. političnih krogih veliko vznemirjenje. Vlada kraljevine SHS je na poslaniški konferenci obširno utemeljevala rektifikacijo albanskih mej iz leta 1913, zlasti v okolici Debra, Prizrena in ob reki Cjevni. Zahtevala je tudi priklopitev Skadra k jugoslovenski državi in ustje reke Bojane, da imajo Jugosloveni svoboden dohod iz Črne gore na morje. Vest je vzbudila ostro kritiko, ker so zavezniki že leta 1918. določili sedanjo demarkacijsko črto, katere niso Jugosloveni nikdar prekoračili, ampak jo samo branili proti Albancem.

Najetje državnega posojila v inozemstvu

BELGRAD, 14. Na podlagi sklepa vlade odpotuje jutri finančni minister dr. Kumanudi v London, kjer ostane okoli 14 dni, da vodi pogajanja glede najetja zunanjega posojila v znesku 500 miljonov zlatih frankov. Finančnega ministra spremlja ravnatelj Narodne banke g. Novaković.

Pogajanja med jugoslovensko delegacijo in avstrijsko vlado razbita?

DUNAJ, 14. Že dlje časa se je mudila na Dunaju posebna jugoslovenska delegacija, ki se je pogajala z avstrijsko vlado o ureditvi raznih gospodarstvenih vprašanj, predvsem pa o plačilu terjatev, ki jih imajo jugoslovenski državljani v Avstriji. Pogajanja so bila uspešna in dozorela so že v toliko, da je bilo vsak trenutek pričakovati, da bo protokol o doseženem sporazumu podpisan. V zadnjem trenotku pa so se na splošne presenečenje pojavile takšne težkoče, da je z vso resnostjo računati s tem, da se pogajanja docela razbijejo. Jugoslovenska delegacija zapusti že prihodnje dni Dunaj.

Izročitev nemških ladij Jugoslaviji

KOTOR, 14. V Erceg Novi v Boki so prispele nemške ladje, ki jih je morala po mirovni pogodbi Nemčija predati kraljevini SHS. Od Nemčije dobi Jugoslavija 12 ladij. Prvih 6 je že prispelo v pristanišče. Vse so intaktne in v celi opremi. Plule so pod jugoslovensko zastavo. V nekaj dneh prispe semkaj še 6 ladij, ki bodo razdeljene po raznih pomorskih bazah Jugoslavije. Vse te ladje sestavijo v službo, čim bodo prebarvane. Vse so malodane nove.

Proces proti atentatorjem na Draškovića

ZAGREB, 14. Včeraj se je nadaljevala glavna obravnava proti Rodoljubu Čolakoviću in drugom. Zaslišan je bil Dušan Petrović, ki je poizkusil svojčas izvršiti atentat na ministra Draškovića. Izjavil je, da je hotel samo demonstrirati, ker je vedel, da samokres ne funkcionira. Glede svojih dosedanjih izjav, ki jih je podal tekom preiskave, je izjavil, da je govoril tako samo zato, da je sploh kaj govoril.

Bolgarska

Zmaga bolgarskih zemljoradnikov. — Poraz komunistov

SOFIJA, 14. Po dosedanjih resultatih o občinskih volitvah v Bolgariji je zasnamovati veliko zmago bolgarskih zemljoradnikov. Zemljoradniška stranka je pridobila celo v mestih velike uspehe. Na vsej črti so poraženi komunisti. Zanimivo je tudi dejstvo, da so nazadovale vse nekdanje Ferdinandove stranke.

Poljska

Poljska in pristanišče v Gdanskem

VARŠAVA, 15. Iz Gdanskega poročajo, da je bil med zavezniškim velikim komisarjem in zastopniki poljske vlade sklenjen sporazum, na podlagi katerega se bodo poljski parniki lahko svobodno posluževali pristanišča v Gdanskem, dokler odbor Zveze narodov končnoveljavno ne reši vprašanja tega pristanišča.

Italija

Kraljeva dvojica se je povrnila s Tridentinskega

MILAN, 15. Snoči sta se kralj in kraljica na svojem povratku s Tridentinskega pripeljala v Milan. Na postaji so jih pozdravili prefekt, kvestor, poveljnik armadnega zbora, poveljnik divizije ter druga civilna in vojaška oblastva. Kralj in kraljica sta odpotovala dalje v Piemont, dočim je ministrski predsednik Bonomi stopil z vlaka in se je pozneje odpeljal z brzovlakom v Rim.

S shoda socialistične stranke. — Resolucija Serrati - Baratono dobila večino

MILAN, 15. Včerajšnja seja je bila odločilna in na njej je vladalo resnejše in mirnejše razpoloženje kot na prejšnjih sejah. Prvi je govoril Modigliani. Naglašal je nevarnost, ki preti italijanskemu socializmu ne samo od fašizma, temveč tudi s strani italijanske ljudske stranke. Don Sturzo je stegnil svoje roke po deželi in grozi da bo dobil vse kmetske zadruge v svoje roke. Je pristaš sodelovanja v vladi. S kom bo šel na vlado? Obenem s Serratijem, brez njega nikdar.

Za Modiglianom je govoril Panebianco. Celo vprašanje, ki ga ima shod pred seboj, obstoji v tem, da se določi, kakšno naj bo zadržanje socialistične skupine v parlamentu. Pravi, da bi morala socialistična stranka «sodelovati z vlado, ne da bi samo stopila v vlado». Nato je govoril zastopnik splošne delavske zveze. Prečital je izjavo glavnega vodstva, v kateri se naglaša zvezna pogodba med stranko in delavsko zbornico, ki je znatno povzdignila ugled socialistične stranke. Kot zastopnik v delavski zbornici organiziranega delavstva priporoča shodu, naj reši edinstvo stranke.

Besedo dobi nato Alessandri, ki obdeluje v svojem polemičnem govoru Baratona in Turatija. Je za edinstvo stranke. Pri zadnjih volitvah je dobila stranka 1,600.000 glasov, vpisanih članov šteje 110.000, ima v svojih rokah 96 listov in 1200 občin. Spričo te impozantne organizacije bi bilo naravnost blazno, ko bi se hoteli razcepiti. Zato poziva zborovalce, naj rešijo edinstvo, ker bodo s tem rešili socializem.

Za Alessandrijem je nastopil voditelj desnih Turati. Rekel je, da loči njegovo skupino od sredincev zelo tenka mreža, ki se bi dala lahko odpraviti. Smo za sodelovanje in obenem proti sodelovanju. Je za kompromisno politiko; saj je tudi ruska vlada le plod vsakodnevnih kompromisov. Glede vstopa v vlado pravi, da je nerazumljivo, zakaj bi ne smela stranka razpravljati tudi o tem vprašanju. Ako bi se stranka odločila za sodelovanje, bi imel ta njen korak zgodovinski pomen. Gre za to, da se uniči fašizem, da se odpravi nevarnost vojne in da se napravi odločen korak naprej. Tudi on je za edinstvo stranke.

S Turatijevim govorom se je končala splošna razprava o strujah. Govorniki, ki so nastopili po Turatiju, so govorili le kot poročevalci o resolucijah. Predložene so bile štiri resolucije. Ko so tudi poročevalci končali svoje govore, je bila seja prekinjena ob 20. uri. Ob 22. se je seja zopet otvorila ter se je začelo glasovanje. Glasovanje je bilo končano ob 2 zjutraj. Izidi so bili sledeči: Resolucija Baratono je dobila 47.628, resolucija Turati 19.916, resolucija Alessandri 8.080 in resolucija Lazzari 3.765 glasov.

Italijanska socialistična stranka končno izključena iz III. internacionale

MILAN, 15. Danes zjutraj ob 10'30 je bila zaključna seja shoda italijanske socialistične stranke. Na tej seji je bilo prečitano pismo III. internacionale, s katerim se stranka obvešča, da je vsled tega, ker je shod zavrgel Lazzarijevo resolucijo, končno izključena iz komunistične internacionale.

Anglija

Angleško - irska pogajanja

LONDON, 15. Konferenca za rešitev irskega vprašanja je imela včeraj sejo, ki je trajala od 11. do 15'30 ure. Seji so prisostvovali vsi angleški in irski zastopniki. Prihodnja seja bo v ponedeljek.

Anglija in predlog Zveze narodov o Gornji Šleziji

LONDON, 15. Balfour je na seji ministrskega sveta, ki je bila nalašč sklicana v ta namen, na dolgo razlagal postopanje izvršilnega odbora Zveze narodov pri proučevanju gornješlezijskega vprašanja. Odbor Zveze narodov je upošteval edino le izide ljudskega glasovanja ter je pazil, da ne ustvari take politične meje, ki bi bila prepreka za gospodarsko življenje dežele. Angleška vlada je odobrila brez vsakega pridržka odločitev Zveze narodov. Razen predlogov glede mej sprejema angleška vlada tudi priporočila Zveze narodov glede gospodarske strani tega vprašanja.

Poslaniška konferenca se bo sestala danes in v ponedeljek ter bo mogla že v torek naznaniti svoj sklep, ki ga bo medzavezniška komisija v Oppelnu lahko razglasila že v četrtek.

Zveza narodov

Zveza narodov uradno javlja, da je končala svoje delo glede Gornje Šlezije

ŽENEVA, 15. Glavni tajnik Zveze narodov je izdal sledeče poročilo o odločitvi Zveze narodov glede Gornje Šlezije: Odbor Zveze narodov je končal svoje delo za razmejitev v Gornji Šleziji. Posebni sel bo šel v Pariz ter bo nesel predsedniku vrhovnega sveta g. Briandu odgovor Zveze narodov na vprašanje, ki ji je bilo stavljeno 12. avgusta. Odbor Zveze narodov je pri proučevanju tega vprašanja moral vpoštevati določbe versailleske mirovne pogodbe, željo prizadetega prebivalstva, ki je bila izražena potom ljudskega glasovanja ter zemljepisni in obenem gospodarski položaj dežele. Glavna težkoča je bila v tem, da so prebivalci, ki so glasovali za Nemčijo, oziroma za Poljsko, tesno pomešani med seboj. Sicer velja to v različnih, toda vendar znatnih odstotkih in zraven tega gre za tiste pokrajine, ki so najgosteje naseljene. Ne z zemljepisnega ne z gospodarskega vidika ni bilo mogoče zamisliti takšne meje, da bi ne bilo prišlo pod Nemčijo en del prebivalstva, ki je glasovalo za Poljsko, in obratno k Poljski en del prebivalstva, ki je glasovalo za Nemčijo. Vse, kar je mogel odbor Zveze narodov storiti, je bilo to, da je skušal skrčiti število teh prebivalcev do najmanjše mere, jemajoč pri tem v ozir izide ljudskega glasovanja.

XVIII. shod italijanske socialistične stranke

Socijalistični kongres v Milanu je nadaljevanje borbe med reformistično in revolucionarno strujo v stranki, borbe, ki se je pričela pod vplivom vojne in ruske revolucije že na bolonjskem kongresu in se nadaljevala v začetku t. l. v Livornu, kjer so iz stranke izstopili najbolj revolucijonarni elementi in ustanovili novo komunistično stranko. Marsikdo je mislil, da bo v socijalistični stranki vsled izstopa komunistov prenehala borba obeh nasprotujočih si tendenc.

Zgodovina socialistične stranke od livornskega kongresa do danes in milanski kongres pa nam pričata, da je v stranki ostalo še mnogo revolucionarnih elementov, ki iz različnih razlogov niso hoteli zapustiti stare stranke in slediti komunistom. Vsled tega je popolnoma naravno, da se je moral na milanskem kongresu ponoviti spor med reformisti in revolucionarci.

Da bode našim čitateljem jasneje, moramo v kratkih potezah opisati skupine, ki so nastopile v medsebojni borbi v Milanu. Dasiravno imamo pred seboj le dve glavni struji, reformistično in revolucionarno, so se delegati na kongresu razdelili na štiri skupine: In sicer na čiste reformiste pod vodstvom Turatija, Trevesa, D'Aragone, ki bi iz stranke hoteli iztisniti revolucionarje, na čiste revolucionarje pod vodstvom Lazzarija, Maffija in Riboldija, kateri so postavili predlog, naj se iz stranke izključijo reformisti in dve skupini, ki stojita v sredi med reformisti in revolucionarci. Prva od teh dveh, pod vodstvom Alessandrija in Zilocchija, priporoča brezpogojno enotnost stranke, t. j. da sme vsak član socijalistične stranke svobodno zastopati in braniti svoje posebno prepričanje, medtem ko druga in na kongresu najmočnejša skupina, tako imenovanih maksimalističnih edinjašev, pod vodstvom Serratija in Baratona sicer tudi želi ohraniti edinstvo stranke, ali ne brezpogojno, marveč pogojno. Serratijanci hočejo namreč, da bi se Turatijanci ne izključili iz stranke že na kongresu, kakor predlaga Lazzari, marveč, da bi se priznala vodstvu stranke pravica izključevanja takih članov, ki bi se pregrešili proti načelom maksimalistične politike.

Lazzari je v svojem govoru dokazoval, da bi tak sklep ne imel nikakega pomena in bi ostal na papirju, vsled česar bi tudi vsi reformisti še nadalje ostali v stranki. To so torej vidne zunanje razlike med vsemi štirimi skupinami, ki se boré na milanskem kongresu. Seveda odgovarjajo tem zunanjim razlikam tudi globoke notranje razlike v presojanju politike, ki naj bi jo sledila socialistična stranka. Kar se tiče reformistov in revolucionarcev, so naši čitatelji večinoma na jasnem, ker smo o tem že ponovno pisali; prvi hočejo pomagati meščanskim strankam pri vzpostavi političnega in gospodarskega reda v državi ter še le potem potom reform priti polagoma do socializma, medtem ko trdijo drugi, da je treba vzpostavo političnega in gospodarskega reda z vsemi sredstvi preprečiti in delati na to, da se pospeši razpadanje današnjega kapitalističnega reda, kar bi povzročilo revolucijo in zmago socializma.

Težje pa je točno očrtati politično misel obeh srednjih skupin, in sicer skupine Alessandrija, ki se bolj približuje reformistom in Serratija, ki se — vsaj navidezno — bolj približuje revolucionarcem, in sicer radi tega, ker se v teh dveh skupinah nahajajo razni elementi, ki onemogočujejo jasno izražanje politične misli cele skupine. Mnogo je med njimi reformistov, ki se hočejo kazati v delavstvu bolj simpatični revolucionarni obleki, a so tudi taki revolucionarji, ki se ne upajo odločno ugrizniti v jabolko revolucije, ker ne vidijo jasnega programa, po katerem bi se dala revolucija uspešno izvršiti. Vse to nam je pokazala debata na kongresu.

Medtem ko gredo Turatijanci v svojem reformizmu do skrajnih posledic in trdé da morajo socialisti vstopiti v vlado, ako želijo, da bi se uspešno izvajale delavstvu koristne reforme, priporoča Alessandri, naj bi se ne oviralo vladam izvrševanje delavstvu koristnih reform in naj bi socialistični poslanci v parlamentu izsiljevali od meščanskih vlad delavstvu koristno politiko. V svojem govoru je Alessandri izrecno poudarjal, da je on proti temu, da bi socialisti sodelovali v vladi.

Približno isto je govoril tudi govornik Serratijeve skupine, Baratono. On je menil, da bi se parlamentarno delovanje socialistov moralo osredotočiti v odsekih, ker da so vlade le izvrševalni organ odsekov. Poudarjal je, da se socialisti ne smejo kompromitirati s tem, da bi sodelovali v vladi, ki bi bila eventuelno — kakor na Nemškem — primorana v gotovih slučajih eventuelno nastopati z orožjem proti delavskim masam, ako bi te nasilno hotele porušiti obstoječi državni red.

Bistvene razlike torej ni med obema srednjima skupinama Serratija in Alessandrija. Razen tega soglašate obe ti dve skupini v glavnem tudi z reformisti, in sicer v tem, da so vse tri za izkoriščanje parlamenta na korist delavstvu. Gre le za vprašanje, kako naj se izkorišča parlamentarizem, direktno z vstopom v vlado ali indirektno s podpiranjem socialistov bolj prijazne vlade.

Ker ima Lazzarijeva revolucionarna skupina na kongresu le neznatno manjšino, je torej že sedaj jasno, da bo na kongresu — pod eno ali drugo obliko — zmagala struja, ki se hoče potom parlamenta boriti za korist proletariata in vse kaže, da bo kakor na livornskem kongresu tako tudi v Milanu zmagal Serrati.

Važno je tudi dejstvo, da nam tudi ta kongres ni prinesel jasnega programa socialistične stranke. Ena struja je drugi očitala, da nima jasnega programa in nekateri govorniki so celo odkrito priznali, da stranki manjka jasen, konkreten program. Reformisti niso na kongresu niti poskušali dokazati, da se po njih poti pride gotovo do socializma, marveč opravičujejo svojo politiko s tem, da je treba odpomoči kritičnemu položaju proletariata, medtem ko sedanja revolucionarna skupina v socialistični stranki niti ne razpolaga s takimi močmi, ki bi se upale lotiti reševanja tako težkega vprašanja. Popolnoma je torej umevno, da je večina kongresa ostala formalno med enimi in drugimi. V resnici pa se je nekako prikrito in sramežljivo postavila na konec vrste, katero vodi reformist Turati.

Dodatek. Članek je bil že napisan, ko smo dobili poročilo o zadnji seji kongresa in o izidu glasovanja, ki potrjuje naša predvidevanja. Veliko večino je dobil dnevni red Baratono od (skupina Serrati-Baratono) in sicer 47.628 glasov. Tej skupini navidezno najbolj sorodna skupina Alessandri je dobila 8.080 glasov, reformisti (skupina Turati) 19.916 in revolucionarci (Lazzari) 3.765 glasov. Značilna je bila zadnja seja kongresa, na kateri sta Turati in Modigliani podvrgla neusmiljeni kritiki zmedenost in neodločnost politike Serratijancev.

Izid tega glasovanja bo imel veliko važnost za bodoči razvoj političnega življenja v Italiji. Ako bi bila zmagala skupina Turati, bi to pomenilo, da bi morali v najkrajšem času dobiti vlado, v kateri bi bili zastopani tudi socialisti, vsled česar bi moral nastopiti važen preobrat v italijanski državni politiki. Zmaga Serratija pa pomeni, da moramo preiti še eno stopnjo, preden pridemo do tega. Gotovo je, da bodo socialistični poslanci podpirali tako vlado, ki bo naklonjena socialnim reformam. Socialisti bodo torej za sedaj postali vladna stranka, ne da bi imeli svojih zastopnikov v vladi sami. Naravno je, da tako razmerje ne bo moglo dolgo trajati, vsled česar bo morala socialistična stranka v kratkem sprejeti Turatijev program in stopiti v vlado. Ako se k reformističnim glasovom prištejejo še glasovi skupine Alessandri, ki se pomika vedno bolj na desno in ki se gotovo v kratkem popolnoma spoji z reformisti, dobimo sledeče razmerje: Serrati 47.628, Turati in Alessandri skupaj pa 27.996 glasov, kar nam dokazuje, da se je reformistična struja v nekdaj re-

volucionarni stranki znatno ojačila in da koraka k zmagi.

Pričakovati moramo torej v najkrajšem času vladno krizo in spremembo kurza notranje in vnanje politike v Italiji.

Ko je bila še Avstrija...

»Piccolo della Sera« z dne 14. t. m. prinaša članek iz »Messaggera«, v katerem se nemški tirolski poslanci ostro napadajo, ker se niso udeležili sprejema kralja ob priliki njegovega obiska na Tirolskem. Imenovani list jim očita, da si pod Avstrijo ne bi bili upali kaj takega! Kar se tiče njih pritožb, ki so jih izrazili, ko so odrekli svoje sodelovanje pri sprejemu kralja, jih vprašuje »Messaggero«, zakaj da niso protestirali, ko je bila Avstrija proti italijanski univerzi, proti avtonomiji Trentina, ko je metodično preganjala italijanski življ in kolonizirala z Nemci čisto italijanske kraje? In zakaj da niso protestirali proti temu, da so Nemci mesto Trento imenovali Trient?!

Ne prihaja nam niti na misel, da bi branili Avstrijo. Saj dobro vemo, kako so ji bili na srcu Nemci in očitki »Messaggera« na račun Avstrije so gotovo opravičeni. Če bi bil »Messaggero« malo boljše poučen o postopanju Avstrije v prilog Nemcem, bi lahko dodal še marsikaj.

Toda misli, ki je skrita v teh očitanjih, ne moremo odobravati, češ: če je Avstrija tako delala proti Italijanom, zakaj ne bi sedaj Italija obrnila kol?! Čemu protestirate sedaj? Ne, gospoda pri »Messaggeru«, to ni argument! Ne maramo tu razpresti misli, ki se nam porajajo; prepuščamo »Messaggeru«, naj vzporeja Italijo z Avstrijo. Mi imamo sicer bridka izkustva, ampak vendar še mnogo, mnogo upanja, da je Avstrija, oziroma avstrijski sistem res umrl in zato ne sledimo »Messaggeru« na njegova, za pošten list sploh in za italijanski list posebej še precej opozla pota.

V enem pogledu pa hočemo odločno braniti Nemce: namreč, da imajo pravico rabiti ime Trient. To mesto igra v zgodovini Nemcev veliko vlogo, na vsak način mnogo večjo, nego v zgodovini Italijanov; ime je starodavno, je živo med 70 miljoni ljudi; in kakor imamo mi sveto pravico, da imenujemo Rim — Rim in Dunaj — Dunaj, tako imajo tudi Nemci neoporečno, skozi stoletja pridobljeno pravico do imena Trient. Tu je »Messaggero« v zmoti. Na vsak način pa je njegov namen hvalevreden, ko priznava, da je prav, in zahteva, naj se kraji imenujejo tako, kakor jih je krstilo domače ljudstvo. In če bi »Messaggero« protestiral proti temu, da so Nemci kak neznan, zakotni Montefiore prekrstili v »Blumenberg« bi mu dali mi prav, stokrat prav. In sedaj naj nam »Messaggero« dovoli par, le par vprašanj med tisoči, ki nam silijo v pero: Kakšno vlogo je igral v zgodovini italijanskega naroda Repentabor, da je bilo treba prevesti ga v Monrupino?! In Trnovo — Terranova, in Sušnjevica — Frascatti, in Zazid — Sassetto, in Rakitovič — Grancino, in Podmelec — Piedimelce, in zopet Trnovo — Torrenova, in Veprinac — Appiano itd. itd.?! Kdo je dal italijanskim uradnikom pravico, da na tak način pačijo tisoče in tisoče naših imen? Zakon ne, zgodovina ne, domače ljudstvo ne! **Mari tirolski Nemci?!** Bravo!

Pa saj vemo, da nič ne pomaga. Zato naj nam dovoli »Messaggero«, da ga vsaj prosimo, naj bi opozoril italijanske uradnike, da ne bi se smešili pri tem. Čemu imenujejo uboge istrske Cerovlje — Cerretto, Cerogliano, Ceroglie in Cerretto istriano? Čemu so imenovali ubogi Rakek — Recchio, Racche in Racca, ko se še Nemci niso upali na to ime in prezirljivo zavrgli lepi slovenski predlog, naj bi ga imenovali »Krebstein«? Čemu imenujejo Podgoro, slavno Podgoro, kjer je teklo toliko krvi, danes Piedimonte?! Čemu imenujejo neznatne Kilovče danes Montefreddo?! Ali ve Messaggero, kako je prišlo do tega imena? Kilovče je Nemec prevedel zelo enostavno, — kakor je pač on znal — v Kilfenberg. Prišel je italijanski uradnik, vzel, ker so v Kilovčah menda sami trdi Nemci, seveda nemško ime, prevedel »berg« v »monte« in »kill« (ortografija je postranska stvar) pa v »freddo«; in tako je nastal »Monte freddo«. Človeka res mraz strese. Glejte, saj naše ljudstvo rado prizna italijanska imena, kjer so opravičena. Da, še več. Celo samo ustvarja italijanska imena. Hočete primer, gospoda pri »Messaggeru«? Evo: Starodavni Javornik pri Rakeku, ki se še danes v vseh italijanskih mapah imenuje »Javornik«, so prekrstili šaljivi notranjski tihotapci v »Monte Commercio«. — Pa tega vam mogoče ne bi smeli povedati.

Novosti s tržaških okoličanskih šol

Novo šolsko leto je prineslo našim okoliškim šolam nekaj izprememb, potrebnih in nepotrebnih, mimo katerih naš list ne more molče, ker posegajo globoko v bodoči razvoj našega šolstva, pri katerem je v največji meri prizadeto naše okoliško ljudstvo. Za danes se nočemo dotakniti vprašanja učiteljskih imenovanj, ki se niso še izvršila kljub večkratni obljubi od svetovne vojne sem; tudi ne bomo govorili o letošnjih premeščenjih učiteljstva, ki kažejo jasno namene šolske oblasti, da onemogoči našemu učiteljstvu sleherno, tudi najneznatnejše delovanje izven šole! Pobaviti se hočemo le z najnovejšo potezo merodajnih činiteljev na šolskem polju, ki znači po eni strani pljusko v obraz slovenskemu učiteljstvu, po drugi pa kaže na skritem namero italijanske vlade: polagoma zabrisati v našem otroku že v prvi mladosti še ono malo slovenske zavesti, ki mu je ni mogla doslej vzeti strupeno ozračje s politiko prenasičene ulice.

Po odredbi (ne vemo, katere šolske oblasti, pismenega odloka ni namreč nihče izdal in se je vse izvršilo na usten ukaz novega tržaškega šol. nadzornika!) bodo odslej poučevali italijanščino na slovenskih okoliških šolah posebni učitelji, Italijani po rodu in duhu. Odredba, ki ni uzakonjena z nobenim posebnim predpisom zadnjih let, bi sicer ne bila tako huda in krivična, če bi se bila izvršila v drugem kraju in drugačnih razmerah. Ker je znanje drugega deželnega jezika za nas v resnici potrebno, je naravno, da se ta jezik poučuje na vseh tistih šolah, kjer je gotovo, da bodo otroci v poznejšem življenju prihajali v stik z italijanskim življem. V tem smislu je razumevati tudi resolucije slovenskega učiteljstva. ki so bile sprejete na zborovanjih «Zveze». Pouk v italijanščini naj bi se vršil po možnosti le na onih šolah, kjer se je pred vojno poučevala nemščina, ki je postala zdaj za nas brezpredmetna. To bi bili vsi kraji v bližini mest in drugih industrijalnih središč, a poučevanje bi bilo poveriti najprej domačemu, t. j. slovenskemu učiteljstvu, če je usposobljeno za to. Le v skrajnem slučaju naj bi se uporabila italijanska učna moč. V vseh drugih krajih pa ta pouk nima nobenega smisla, ker bi se vršil v okoliščinah, ki izključujejo vsak, tudi najmanjši uspeh in bi posebno na naših vaških eno-, dvo- in trorazrednicah pomenil le nepotrebno prikrajšanje učnih ur drugih za otroka gotovo važnejših predmetov. Mesto Trst in okolica pa sta imela že od nekdaj svoje posebne potrebe in zato se je italijanščina poučevala na naših šolah kot drugi predmet celo pred nemščino. Danes je tretji jezik seveda popolnoma odpadel in ostala sta le slovenščina kot materni in italijanščina kot drugi deželni jezik. Oba jezika pa je doslej poučevalo slovensko učiteljstvo, ki je imelo in ima še danes vse potrebne predpogoje za to. Saj je moralo in mora še danes polagati iz italijanskega jezika poseben izpit, da ž njim dokaže svoje jezikovno znanje, ki je potrebno za uspešen pouk v ljudski šoli. Ta zahteva se je izvajala in se izvaja še danes s tako doslednostjo, da je brez tega izpita, ki ni samo formalen, ampak v resnici materialen. popolnoma izključeno vsako definitivno učiteljsko nameščenje.

Šolski oblasti pa je najbrž postala v zadnjem času tudi ta sposobnost našega učiteljstva sila nadležna, sicer bi ne bila izvršila goriomenjenega ukrepa ter že v teh dneh poslala na slovenske šole italijanske učne moči, ki naj letos prevzamejo isto delo, za katero je bilo doslej in je še danes slovensko učiteljstvo popolnoma usposobljeno. S tem je udarila najprej sebe po nosu. Postavljamo to trditev iz enostvnega razloga, ker ni našla šolska oblast v sebi toliko poguma, da bi povedala jasno in glasno, zakaj ni slovensko učiteljstvo več vredno učiti danes in za naprej to, kar je učilo doslej od pamtiveka. Kajti če je v sedanjih, baje novih razmerah morda res nesposobno za vsak pouk italijanskega jezika, (o čemer pa upravičeno dvomimo, ker ima svoje redne izpite in so celo taki med njimi, ki so zmožni drugega deželnega jezika tako, da bi mu mogli zavidati to sposobnost celo sami italijanski kolegi!) tedaj je bila sveta dolžnost šolske oblasti, da bi mu to svoje mnenje tudi odkrito povedala, prej nego je sploh kaj ukrepala. Ta dolžnost bi ne bila samo čin vljudnosti, ampak je celo nujnost, ki izvira iz one visoke in lepe misije, katero mora šolska oblast izvrševati nad slovensko šolo in slovenskim učiteljstvom; namreč: čuvati, da se duševne zmožnosti našega učiteljstva ne otrnejo, temveč da se v mejah možnosti in vsakdanje potrebe razširijo in poglobijo. Te svoje največje naloge se šolska oblast, (po njenem ravnanju sodimo namreč) niti od daleč ne zaveda in zato je skelenila in izvršila nekaj, kar obsoja najprej — njo samo!

Opozorimo nadalje še na neke posledice, ki nujno izhajajo iz te zadeve. Kako naj šolska oblast od danes naprej, ko je poverila pouk italijanščine na naših šolah drugemu, neslovenskemu učiteljstvu, še opraviči svojo dosedaj s tako doslednostjo izvajano zahtevo do slovenskega učiteljstva, da naj se ono tudi za naprej podvrže izpitom iz italijanskega jezika, da uporablja ta jezik v domačih konferencah, pri uradnih okrajnih in deželnih skupščinah itd. Taka zahteva mora pasti sama od sebe, ker je nelogična v bistvu in posledicah ter nima nobenega pomena več ne za državo ne za slovenskega učitelja in tudi ne za slovensko šolo. Tudi bi ne bilo človeško zahtevati od slovenskega učiteljstva tako žrtev na trudu in času, ko bi itak ne moglo te svoje jezikovne sposobnosti, četudi bi jo imelo, več udejstvovati v ljudski šoli, ker mu jo oblast sama zabranjuje. V zasebno samo izobraževalno delo učiteljstva pa šolska oblast po takem pojmovanju lastnih dolžnosti itak ne bo mogla in niti smela poseči.

In končno so še razlogi didaktičnega značaja, ki so v kričečem nasprotju z delom šolske oblasti, ki bo razvoju našega šolstva le škodilo. Doslej je veljalo namreč načelo, da poučuj v ljudski šoli v istem razredu po možnosti le isti učitelj, ki more tako do natančnosti spoznati duševnost svojih učencev in potem ubrati v pouku pravo pot. **Za poučevanje v tujem jeziku velja to pravilo še posebno.** Za vsak uspešen pouk je potrebno popolno in globoko poznavanje psihe ljudstva, ki mu otrok pripada. A to je polje, ki ga naše učiteljstvo gotovo osvetli v zadostni meri v lastnem glasilu in zato opuščamo vsako podrobnost. Nas zanima ta stvar le v toliko da pokažemo šolski oblasti vso nedoslednost in nesmotrnost njenega šolskega dela.

In končno se ne moremo otresti tudi sumnje, da hočejo gotovi krogi s tem svojim činom prenesti v našo šolo ono smer šolskega delovanja, ki je običajna na italijanskih zavodih in ki ima za seboj čisto politične nagibe. Tako vrsto dela so v našem mestu obsodili vsi trezni šolniki brez razlike narodne in strankarske pripadnosti in obsojamo ga tudi mi. Kajti edino zdravo načelo, ki bi v največji meri moglo izčistiti sedanje napeto politično ozračje, je to, **da stoj šola izven političnega meteža! Zakaj, kdor jo vlači v politično blato, je nasprotnik duševnega napredka človeštva.** In ž njim — zgodovina nam dokazuje to! — obračuna človeški duh prej ali slej!

Dnevne vesti

Sprejem italijanskega kralja v Bocnu. Po listu «Tiroler» posnemamo sledeče podrobnosti o sprejemu italijanske kraljeve dvojice na postaji v Bocenu: K sprejemu na postaji v Bocenu so prišli: vojaška in civilna oblastva, šole, v Bocenu obstoječa italijanska društva in mnogi v Bocenu in Griesu stanujoči Italijani.

Pri tej priliki je imel župan pred kraljem sledeči govor: «Dovolite mi, kr. Veličanstvo, da Vas, ko stopate v prvo nemško mesto po saint-germainski mirovni pogodbi povečanega ozemlja kraljevine Italije, s primerno spoštljivostjo pozdravim in se Vam najlepše zahvalim, da je Vaša vlada nam Nemcem ponovno in na najsvečanejši način obljubila, da bo naš dedni jezik, našo kulturo in naše običaje, kratko našo narodnost ščitila in varovala, da bo naše kulturne in gospodarske koristi pospeševala in da nas bo smatrala za Italijanom enakopravne državljane in postopala z nami kot s takšnimi. S to prisrčno zahvalo združujem vdano prošnjo, naj bi Vaše Veličanstvo premilostljivo izvolilo opozoriti Vašo vlado na neobhodno potrebo popolne in neprikrajšane izvršitve omenjenih obljub. V tem upanju bom jaz rad pripravljen vplivati na prebivalstvo v pomirljivem duhu.»

Po tem govoru — pravi dalje «Tiroler» — je kralj naslovil na župana nekoliko besed, v katerih je rekel, da ne zna zadosti nemški, da bi mogel razumeti vsebino njegovega govora, toda govor si bo dal pri nadaljevanju svojega potovanja prestaviti. Nato je kralj dal županu roko. Tudi proštu Schlechtleitnerju je dal kralj roko kakor tudi opatu Alfonzu Augnerju, s katerim je tudi govoril par besed. V teku nadaljnega sprejemanja je kralj govoril tudi z nekim učiteljskim odposlanstvom. Nadaljno predstavljanje se je moralo prekiniti, ker so se postavljene vrste pod pritiskom nekoliko Italijanov, ki so živahno kričali «Eviva» in skušali priti v kraljevo bližino, razpustile v nered.

Ob 8'10 je kraljeva dvojica stopila zopet v vlak in vojaška godba je zopet svirala. Italijani so vzklikali «Eviva» in dvorni vlak je po polurnem presledku nadaljeval svojo vožnjo.

Glede zadržanja domačega prebivalstva pravi «Tiroler» sledeče: «Domače prebivalstvo se je držalo popolnoma korektno in dostojno. Ni se dogodil niti najmanjši incident, ki bi bil motil. V mestu so povodom potovanja kr. dvojice skozi Bocen uradna in šolska poslopja, poslopja italijanskih bank in hiše nekaterih Italijanov v zastavah.»

Gospôdi na poštnem ravnateljstvu. 11. t. m. je nekdo poslal svojo služkinjo na pošto v Kopru z denarno nakaznico. Čim je uradnik vzel v roko nakaznico in opazil, da je izpolnjena v slovenskem jeziku, jo je vrnil predavalici z opazko: »Di al signore che qui non è ne Croazia ne Jugoslavia!» (Povej gospodarju, da tu nismo ne v Hrvatski, ne v Jugoslaviji!) — Vprašamo slavno poštno ravnateljstvo, je-li naloga podrejenih mu uradnikov ta, da uganjajo v uradu politiko, mesto da bi vršili svojo službeno dolžnost — nepristransko in brez vsakega ozira na narodnost stranke?! Ali pa so morda poštni uradniki dobili navodilo v zmislu, da so Jugosloveni, — večina prebivalstva v Julijski pokrajini in italijanski državljani — brezpravni v jezikovnem pogledu? Sploh želimo vedeti, ali smo mi v liberalni Italiji res taki sužnji, da bi morali jemati seboj tolmača, kadar imamo opravka z gospodi uradniki poštnega ravnateljstva?! Mari taki sužnji, da državna uprava ni dolžna ščititi tudi naših materijalnih interesov?! Gospodje na poštnem ravnateljstvu vedo menda tudi, da vsled zavračanja važnih in nujnih poštnih pošiljatev utegne nastati za stranko občutljiva in včasih celo nepopravljiva škoda! V sedanji prosvetljeni dobi borbe za narodno in socialno pravičnost ne bi smelo biti več sužnjev v nobeni državi! Tem manj v državi ki se ponaša s tem, da je demokratična in liberalna!

Gospodiči med seboj! Pred par dnevi smo rekli, da se nam vedenje nekaterih gospodov v laškem taboru ne zdi nič kaj resno, čeprav se znajo postavljati v pozo vojevitosti. Kakor smo povedali, so se v teku 24 ur spustili iz bratskega objema v krvavi boj. Danes čitamo zopet v laških listih o neki taki neskladnosti, ki je neumljiva za naš razum. Vodstvo miljskih fašistov razglaša v inseratnem delu «Piccola» in s podpisom predsednika, da nameravajo tožiti klevetnike, ki s svojo **minolostjo onečašča o italijansko ime.** Med dnevnimi noticami, dve koloni poprej, pa pozivlja tržaški fascio vsakogar, da naj da aretirati izvestne mladiče, ki nabirajo pri ljudeh prispevke v neki namen. A najlepša je ta, da poziv fascia navaja prav ista imena, ki v inseratnem delu grozijo s tožbo!

Žalostni pojavi. Prejeli smo: Po kolesarski dirki pretekle nedelje sem sedel med openske domačine in sem v pogovoru z njimi doznal marsikatero novost. Pa več žalostenega kakor veselega. Vsega ne maram povedati naši javnosti, ali o najžalostnejšem moram izpregovoriti, da se bodo naši ljudje znali ravnati in da bodo lažje presojali čase, v katerih živimo. Glavna skrb je seveda tudi na vasi naša mladina. Zato se je naš razgovor zasukal na šolo in posebno na domačo openško, ki je svoječasno prav slovela pod vodstvom velikega človekoljuba Stipeta Ferluge. Z njegovim odhodom — pred par leti — je pa začela ta šola pešati v vsakem oziru, tako, da je nastala med vaščani precejšnja nezadovoljnost. In sedaj se pokazujejo slabe posledice. Lansko leto so ustanovili na Občinah italijanski oddelek. In ker tam ne primanjkuje novodošlih železničarjev, ni čuda, da je ta oddelek obiskovalo nad 50 otrok — sami tujci! Le ena izjema je bila. Nekemu Barkovljanu se je namreč zdelo, da bo njegov otrok pridobil Bog vedi koliko, če ga ne pošilja z drugimi otroci v slovensko šolo. Letos pa je slika dokaj žalostnejša. Ne vemo, koliko je pripisati tujim vplivom in vabam, ali žalostno je in ostane, da je vstopilo v laško šolo na Občinah čez 100 domačih slovenskih otrok. Res je sicer, da je mnogo tamošnjih ljudij odvisnih od magistrata in od milosti okrajnega načelnika in raznih podjetij, ki imajo sredstva in poti, da morejo posezati v stvari, ki so po naši sodbi izključna stvar družine. Vendar je število previsoko, da bi se dalo razlagati samo s tem. Tu je vsakako kriva premala odporna sila ljudstva. Najžalostnejše pa je, da so se dali premotiti tudi ljudje, ki niso odvisni od navedenih činiteljev. Na primer kak gostilničar, neki trgovec iz Rojana, tobakarnar, brivec itd. Zabeležili smo to v svarilo drugim krajem po naši okolici, kjer so se gotovo skušali uveljaviti slični vplivi in pritiski, kjer pa so se ljudje dostojneje znali upreti, nego gotovi našinci na Občinah. Dodatno moramo, žal, še omeniti, da se je tudi v laški otroški vrtec vpisalo veliko preveč domačih otrok.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico je na občnem zboru, ki se je vršil 9. t. m. v ljudski šoli na Katinari, sestavilo z ozirom na krivice, ki se godijo tukajšnjemu slovenskemu učiteljstvu, spomenico, ki se je v italj. prevodu poslala na tržaški mestni magistrat in se glasi:

Slavnemu mestnmu Municipiju
v Trstu.

Glede na to, da namerava tržaški Municipij poveriti začetkom šolskega leta 1921-22. pouk v italijanščini na slovenskih občinskih ljudskih šolah posebnim učiteljem-specialistom, ki ne poznajo jezika učencev, kar ni le v kričečem nasprotju z vsemi osnovnimi didaktično - pedagoškimi principi, ampak smatra se to kot nekaka nezaupnica vsemu učiteljstvu, ki je popolnoma usposobljeno za pouk v tem predmetu in ki je imelo v prošlosti hvalevredne uspehe v tem predmetu, kakor sledi iz raznih letnih poročil gg.okrajnih šolskih nadzornikov in pohvalnih odlokov naslovljenih od istega Municipija na vodstva posameznih šol, dalje glede na to, da je tržaški mestni Municipij odpustil iz službe 5. oktobra t. l. vse suplente(-inje) letnika 1920., in to po otvoritvi šol in brez nikakršnega obvestila, ne da bi se oziral na odredbo municipalne okrožnice od 30. junija 1921. št. VI - 1156/1 - 21, s katero se mestni Municipij obvezuje, da obvesti pravočasno vse odpuščene, da si isti preskrbe službo pravočasno še drugje, in konečno glede na to, da se ni vršilo že dokaj let nikako imenovanje slovenskih učiteljev, tako, da imamo učitelje, ki službujejo provizorično približno 12 let, med tem ko so s izvršila istodobno dva ali trikrat imenovanja učiteljstva vslužbenega na italijanskih mestnih šolah, učiteljstvo slovenskih ljudskih šol Spodnje in Zgornje okolice, zbrano na občnem zboru, sklicano po Učiteljskem društvu za Trst in okolico na Katinarski ljudski šoli 9. oktobra 1921.

a) protestira proti takemu postopanju in zahteva, da se povrl pouk v italijanščini na slovenskih šolah kakor do sedaj dotičnim razrednim učiteljem in ne posebnim specialistom.

b) zahtevajo, da se sprejmejo v službo vsi odpuščeni suplenti in v slučaju, da bi se to ne moglo zgoditi radi pomanjkanja mest, da se jim odkaže vsaj šestmesečna plača, če drugače ne, vsaj kot odškodnina, ker se ni držala obljuba glede pravočasnega obvestila.

c) zahtevajo, da izvrši mestni Municipij na podlagi razpisa meseca februarja preteklega leta čim prej razna definitivna imenovanja tudi za slovenske občinske šole.

Za vodstvo društva
Predsednik: **Ivan Daneu.**

Reklamacije. Vsi oni, ki niso bili pri zadnjih volitvah vpisani v volilnem imeniku in niso vsled tega mogli glasovati, naj si preskrbé naslednje listine: 1. Krstni list, ki ga dobe pri župniku svojega rojstnega kraja; 2. Domovnico, ki jo dobé pri občini, v katero so pristojni, v kateri naj bo izrecno navedeno, da so bili pristojni v dotično občino že pred 24. V. l. 1915 in ne zgolj vsled javne službe, in 3. Potrdilo o bivanju, ki spričuje, koliko časa že bivajo v Trstu oziroma okolici.

Upravičeni volilci! Preskrbite si po možnosti te listine že sedaj, da jih boste imeli za slučaj potrebe pri rokah!

Kumarjeva glasbena šola je začela s poukom že 1. t. m. Poučujeta se klavir in vijolin od elementarne do najvišje stopnje. Tečaj za teorijo obsega tri oddelke: a) lementarna teorija, b) harmonija in c) kontrapunkt. Po potrebi se otvorijo še drugi. Snujejo se pevski zbor, kvartet na lok in orkester. Učitelji: za klavir Srečko Kumar, za vijolin Mirko Logar, za teorijo Ivan Grbec. Sprejemajo se še nadalje učenci, pevci za zbor in godci za orkester. Poučuje se tudi v mestu. Pojasnila daje **K. gl. šola. v Škednju 216.**

Jugoslovenski mladini. Nikdar in nikoli še takó, kakor sedaj, potrebujemo močno mladinsko organizacijo, ki ji bo naloga, da strogo pazi na to, da bo naša govorica čista, brez tujk, kakor smo jo podedovali po svojih pradedih, in da jo ohranimo čisto tudi za bodočnost. Naša naloga mora biti, da bomo pravi kulturni delavci. Noben napor nam ne sme biti pretežek. «Slovenec sem»! — to bodi naše geslo! V Trstu smo že ustanovili krožek «Odvada», ki pridno deluje in jima že precej dovršenega dobrega dela za seboj. Sedaj bi hoteli, da se taki krožki ustanove v vsakem našem kraju Julijske pokrajine. Mladina naj se zbere v krožek, si določi začasno vodstvo, ki naj nam sporoči o ustanovitvi, na kar dopošljemo podrobna navodila za definitivno ustanovo in smernice delovanja.

Mladina! Ti si poklicana, da se vzdramiš v tej hudi uri, da braniš in ohraniš svoj materin jezik, da se zavedaš svojega rojstva in da stopiš na branik domovine z uma svitlim mučem! Le tako pripomoreš, da bo naš narod na svoji zemlji svoj gospod.

Vodstvo šentjakobskega krožka «Odvada».

Zavarovalnica goveje živine na Opčinah, bo priredila danes tombolo s plesom. Dobitki tombole bodo: 1. terno L 100, 2. činkvina L 150 3. tombola L 250. Ples bo začel ob 15 in bo trajal do polnoči.

Zahvala. Tem potom se toplo zahvaljujemo gospodu župniku v Povirju za asistenco pri pogrebu pokojnega Perhavca kakor tudi vsem, ki so se pogreba udeležili. Družini ranjkega izrekamo iskreno sožalje. — Uslužbenci brzojava.

Danes od 11—12 se sprejemajo naročila, oz. naročnino za knjige «Goriške matice»: (1. «Koledar» 1922; 2. Dr. Remec: «Naši ljudje»; 3. Dr. Lovrenčič: «Gorske pravljice») v ulici S. Francesco d'Assisi 20, I. — Cena vsem trem knjigam je **pet lir.** (Glej pod «Književnost in umetnost!») — **Tržaški Jugosloveni, storite svojo dolžnost!**

Surovost. Iz Bazovice nam pišejo: V četrtek zvečer je sedel v neki tukajšnji gostilni neki mladenič, ki je mirno pil svojega pol litra vina. V tem je pristopil gostilničarjev sin in je zahteval od gosta čašo vina. Gost mu je ustregel. Na to je zahteval zopet, ker mu gost ni hotel več dati, ga je nasilnež trikrat udaril po glavi in ga ranil z nožem. Ranjenec se je podal na orožniško postajo, od koder ga je eden orožnikov odvedel k tukajšnjemu zdravniku. Ubogega ranjenega mladeniča obžalujejo vsi, ker je znan po svoji miroljubnosti. Obžalujejo pa tudi, da se dogajajo take stvari, ki niso v čast vasi.

Mladinsko društvo »Prosveta«, ki je s svojo prvo prireditvijo pokazalo vso tlečo voljo do resnega dela, je s ponovnim nastopom to potrdilo.

Drugi nastop tega društva sicer ni pokazal velikega napredka z igralske strani, a vendar priča, kolika požrtvovalnost je v tej mladini.

Program prireditve ni bil ravno dobro izbran, igranje samo ne najboljše.

Deklamatorju Kettejeve: »Želje idealistove« bi se polagalo na srce, naj se vdrugič nauči poezijo na pamet. O reprizi šale v enem dejanju «Kdo je blazen» se sme reči da je bila slabša od premijere.

Dr. Krekova trodejanka: »Tri sestre«, ki nima ravno velike literarne vrednosti, je radi blagodoneče, lahke vsebine, radi pristno gorenjskih značajev ter svežega humorja priprostemu ljudstvu prav priljubljena. Dr. Krek je gotovo širom Slovenije znan kot dober sociolog, ni pa znan kot dober dramaturg.

Dr. Krek ostaja tudi v svojih delih sociolog: opazuje preprosto ljudstvo, njega čednosti in napake, njega nrav in dušo, ter oslika vse to tako, kakor je v resnici, brez olepšave in učinkov a tudi brez višjih namenov. Zato ostaja le korist. Njega edini namen je, nuditi narodu priliko, da spozna samega sebe, svoje napake in čednosti, da prve uduši a druge neguje.

Isto je pri »Treh sestrah«. Z živimi barvami slika tu značaje treh sester. Dobro so zadeti, ena pretirano pobožna, a škodoželjna in obrekovalka; druga jezava in trmasta, vsa ogenj, a v srcu dobra, nepokvarjena; tretja mevžasta in navidezno krotka in ljubeznjiva, polna trme in prepirljiva. Tudi ostali karakterji so dobro zadeti. Oče Orel, stara grča, neizbranih besed a razsoden, vajen življenja in dela. France. mlad, prebrisan in živ fant, v dno srca pošten; Tone, dober, a premevžast in neodločen. Vse to je dr. Krek spravil v popolno sliko, ki ni kričeča in je polna življenja.

Prvo dejanje te igre je bilo izborno igrano. Značaji dovršeni. Boljšega očeta Orla kot nam ga je podal g. Kjuder, bi težko dobili. Tudi Špela in Majda sta bili v prvem dejanju izborni. France g. Potrata dober. Ravnotako Tone, mati in Ana.

Drugo dejanje je bilo slabo. Ana in Tone sta igrala premalo živahno. Časih je Tone za trenotek oživel, a je kmalu zopet pal. Majda je v začetku dobro igrala, a kar naenkrat je obstala sredi igranja in le po večji pavzi je igrala naprej. Igralce in občinstvo je spravila s tem v mučen položaj. Oče Orel je zopet spravil nekaj življenja na oder. A zavesa, ki se je prezgodaj spustila, je zopet pokvarila učinek.

Tretje dejanje je bilo boljše od drugega. Špela in France dobro. Ondi je bila tudi Ana bolj živa kot v drugem. Oče Orel kot vedno izboren. Ostali povoljno.

Na splošno ni bilo igranje te igre razmeroma slabo. J. R.

Iz tržaškega življenja

Radi lanske šale ali ponesrečen roparski napad? Bilo je pred dobrim letom proti večeru. V neki staromeški gostilni je sedela večja družba hudomušnežev, med katerimi so bila tudi brata Miklavž in Marijan Varin, stanujoča v zagati dell'Olio št. 2, ter krčmar Josip Stubeli, lastnik bifeta v ulici Capitteli št. 10. Da bi bilo v krčmi smeha in hrupa, si je ta ali oni zmislil šalo, ki je obstojala v govorenju ali v dejanju. Tudi Stubeli ni hotel biti zadnji: ostanek pokajene cigarete je vtaknil Marjanu Varinu v žep. Navzoča družba je videla šalo in kako se kadi Marjanu iz žepa, samo on ni zapazil ničesar. Končno, ko se mu je krohotala družba v obraz, je vendar le prišel na to. Začel je s preiskavo in izvedel potom brata Miklavža, ki je videl šalo, da mu je Stubeli vtaknil v žep tleči ostanek cigarete. Razburjen je planil pred Stubelija, mu prisolil par zaušnic in zapustil gostilno. Od tistega večera se nista več pogledala, tudi z bratom ne.

Pred snočnjim je vstopil Stubeli v gostilno «Andemo de Bortolo longo» v ulici dei Capiteli št. 7. Ob tistem času je sedel Miklavž v gostilni in gledal postrani novoprišleca. Stubeli je bil sicer zapazil, da namerava nekaj napraviti, a kljub temu je šel mimo njega v stranišče. Toliko, da je odprl vrata stranišča, že je stal pri njem Miklavž in ga začel suvati s pestmi. Končno se je posrečilo Stubeliju, da se je izvil iz rok Miklavža in se zaprl v stranišče. Razkačeni Miklavž je planil v kuhinjo, zagrabil za kuhinjski nož in se povrnil pred stranišče. Sreča je bila za Stubelija, da je prišel v gostilno lastnik Zuliani, ki je bil med tem časom v mestu, in razorožil Miklavža, ki je kmalu potem zapustil gostilno. V gostilno sta prišla tudi dva stražnika, katera je bil poklical Stubeli.

Pozneje je bil aretiran Miklavž. Stubeli je izjavil na policijskem komisariatu v ulici

della Sanitá, da ga je hotel Miklavž najbrž oropati 1500 lir. Izključuje, da ga je napadel radi šale, ki jo je napravil lansko leto nasproti Marjanu. Miklavž je bil odpeljan v zapor.

Vesti z Goriškega

Iz Nabrežine. Naša javna ljudska knjižnica naznanja, da se napovedani zabavni večer s «trgatvijo» ne bo vršil danes, ampak prihodnjo nedeljo, 23. oktobra. Začetek ob 6. uri zvečer.

Pogreb pok. sodnika Filipa Černeta. Iz Tomaja: Pogreb tako neizmerno tragično ponesrečenega sodnika Filipa Černeta se je razvil v tako impozantno žalno manifestacijo, kakršno ni še videl naš Tomaj. Žalost po pokojniku in sočutje do njegove družine in sorodnikov je prišlo do ganljivega izraza. Iz raznih krajev Krasa, pa tudi iz ostale Goriške, je prišlo žalnih gostov, ki so hoteli izkazati pokojniku zadnjo ljubav. V Trstu je spremilo pokojnika iz bolnišnice številno sorodnikov, prijateljev in znancev, posebno pa stanovskih tovarišev. Med potjo je zvonilo po vseh cerkvah, kjer so peljali mimo truplo pokojnikovo. V Sežani je pričakovalo številno občinstvo, ki se je potem pridružilo žalostni vožnji v Tomaj. Pretresljiv je bil prizor, ko se je voz s truplom ustavil pred njegovo rojstno hišo. Ob navzočnosti velike množice je zapelo društvo »Tomaj« ganljivo žalostinko. Razvrstil se je na to mogočen sprevod, ki se je pomikal proti mali cerkvi, kjer so prijatelji pokojnikovi dvignili z voza krsto, obloženo z venci sorodnikov in družbe »Pravnik«, ter jo odnesli v malo cerkev. Duhovščina je opravila žalne obrede in pokojni Filip je nastopil svojo zadnjo pot k večnemu počitku. Ob grobu se je župan tomajski g. Gerbec, z ganljivimi besedami poslovil od pokojnika ter izrekel v imenu občine toplo sožalje družini in sorodnikom na izgubi člana, ki jim je bil v čast in ponos ne le njim, marveč celemu Krasu. Društvo »Tomaj« je zapelo zopet žalostinko in množica je zapuščala pokopališče z žalostjo v srcu.

Pripominjamo še, da so bile na pogrebu zastopane razne sežanske oblastnije, in razna županstva z vsega Krasa! Ti pa, nepozabni Filip, počivaj v miru v kršni, a vendar tako dragi kraški zemlji! Vsi, ki smo Te poznali, žalujemo po Tebi in Ti ohranimo blag spomin!

Iz Sežane: Spored koncerta, ki se bo vršil danes dne 16. oktobra, je sledeči: 1.) L. Fučik: Triglav, koričnica. Orkester. 2.) G. Rossini: Overtura iz Opere Tancret. Orkester. 3.) L. Beethoven: Pomladanska sonata. Violin solo s spremljanjem glasovirja. 4.) J. Straus: Pomladno cvetje, valček. Orkester. 5.) J. Massenet: Tema z varijacijami za glasovir iz Opere »Werther«. 6.) F. Schubert: Serenata. Korneta solo s spremljanjem Orkestra. 7.) D. Ambrosi: Canzone. Solo za vijolin s spremljanjem glasovirja. 8.) J. Seiss: Etude du bravoure za glasovir. 9.) G. Ziehrer: Koračnica. Orkester.

Po koncertu ples, šaljiva pošta, šaljiv srečolov itd.

Pri koncertu in plesu svira iz prijaznosti sežanski salonski orkester.

Vstopnina: prvi sedeži Lir 6.—, drugi Lir 5.—, stojišče Lir 4.—. Ker se nudi prilika čuti nekaj res umetniškega in je čisti dobiček namenjen v korist sežanskim civilnim poškodovancem, beguncem in ubožcem se prosi ta obilno vdeležbo.

Prošnja. Iz Vojščice pri Komnu: Našemu vaščanu Rafaelu Frfolji št. 35 je pogorelo vse imetje, da je s tremi otročiči (a eden je na poti) ostal brez strehe, brez obleke in brez vsakih sredstev. In da je nesreča popolnejša, si je revež 13. junija v kamenolomu pokvaril nogo. Ta nesrečnež je v resnici vreden pomoči. To dokazuje tudi dejstvo, da mu je civilni komisariat v Sežani z odlokom od 27. septembra št. 5001/21 dovolil nabiranje milodarov. Prosimo torej dobre ljudi, naj se usmilijo tega nesrečneža s kakim darom.

Vesti iz Istre

Iz Brega. Prečitali smo z nepopisnim veseljem lepo in obširno poročilo slavnostne prireditve pevskega in bralega društva «Slavec» v korist istrskim mučenikom. Pokazalo se je iznova, da kri v našem narodu še ni zamrla. Privrvelo je — kakor že poročano — številno občinstvo iz bližnjih in daljnih krajev. Tudi podrobnosti je g. dopisnik docela krasno očrtal. — Ne moremo pa razumeti — če je že vse drugo povedal —, kako da ni črhnil v svojem dopisu niti pičice, da smo pogrešali pri udeležbi našega izrednega komisarja in predsednika kraj. šolskega sveta iz Doline ter častito duhovščino breško! Že vemo, «kam pes taco moli»! — Častitih duhovnikov imamo v naši občini pet, a ni bilo ni jednega prisotnega pri slavnostni veselici. To nam je pač še večja zagonetka!

Podpirajte naše zadruge!

Vesti z Notranjskega

Požar v Zagonu, Postojna. Podpisano mestno županstvo izreka tem potom najlepšo zahvalo za dano pomoč pogorelcem vasi Zagona, katerim je 11. septembra t. l. uničil požar vse premičnine ter stanovanje, vsem spodaj imenovanim darovateljem, posebno pa: Ekselenci senatorju g. Salati, drž. poslancu g. Virgiliju Ščeku, g. dru Pettarinu, dež. komisarju v Gorici, g. dru Cavalliju, civilnemu komisarju v Postojni, g. Ivanu Županu, dekanu v Hrenovicah, gg. oficirjem in moštvu brigade Sassari v Postojni; g. Jelovšku, opekarnarju na Vrhniki.

Darovi so sledeči: Državna podpora 10.000 lir; deželna podpora lir 15.000; g. dr. Cavalli kot oskrbnik ex kraljev. posestva v Prestranku 54 p sena (vrednost ca. 2430 lir), g. Jelovšek z Vrhnike 1 vagon opeke (vr. 3000 lir); gg. oficirji in moštvo brigade Sassari 151 reg. v Postojni 200 lir; Dramatično društvo «Sovič» v Postojni 1100 lir; nabrano v Postojni na polo lir 1278; po predavanju g. Urbanza, prof. v Postojni (predav. o Danteju) 285 lir; fantje v Hraščah darovali 427 lir; posestniki Hrašče 590 lir; g. Petrič H., urar v Postojni nabral 146 lir; g. Miklavčič Ivan, oskrbnik vasi Studeno 67 lir; g. Fajdiga Andrej, oskrbnik vasi Malega otoka nabral 40 lir; g. Ivan Bajc, gostilničar v Postojni 225, 40 lir; g. Lovrenčič, tajnik 32 lir (nabral pri mali družbi); gosp. Ogrizek Josip, oskrbnik vasi Strmca lir 18.40; Ivan Zupan, dekan v Hrenovicah nabral 3500 lir; skupaj L 38.163'40. Razen označenih darov so pogorelci dobili mnogo sena, živeža in obleke.

Mestno županstvo v Postojni, 14. oktobra 1921. Izredni komisar: Jos. Dovgan.

Požar v Postojni. Okoli 9 ure zvečer dne 12. t. m. se je vnel ogenj v seniku nad hlevom g. Josipa Vadnala h. št. 107. Ogenj se je kmalu razširil na celo poslopje. Na mestu nesreče je bilo takoj vojaštvo, ki je nastanjeno nasproti poslopju v Grand Hotelu, prost. gasilno društvo »Postojna«, na novo ustanavljajoče se gasilno društvo »Veliki Otok« ter mnogo občinstva. Gasilno društvo je pokazalo svojo spretnost kljub pomanjkanju vode, ter je obvarovalo požara druga zraven stoječa poslopja. Škoda znaša okoli L. 50.000 na poslopju, na premičninah pogorelca in sosedov pa kakih 20.000 lir; skupno torej 70.000 lir. Vadnal je zavarovan za 3.200 Kron.

Vojaštvu in gasilnim društvom gre vsa hvala za pomoč pri gašenju ognja.

Književnost in umetnost

DANTEJEVA ŠTEVILKA «MLADIKE».

Pol leta je in čez, odkar izhaja «Mladike» pod novim uredništvom, v novi opremi, z novo, tako bogato vsebino, da se je dvignila na mah do najboljše družinske revije, ki jo zmoremo Slovenci to in onstran meje. (Dr. Res).

Izšla je v prekrasni opremi naša «Mladika» (št. 17—18), ki je posvečena velikemu geniju Danteju, ob priliki 600 letnice njegove smrti († 1321) z bogato vsebino:

I. Dantejev del.

1. «Dante»: 1321.—1921. (Slika).
2. Dr. Alojz Res: «Tebi, Dante!»
3. Francé Bevk: «Danteju». (Pesem).
4. Prof. Ivan Gruden: «Dante, njega življenje in delo.» (1. Dantejevo življenje. — 2. Dantejeva manjša dela. — 3. La Divina Commedia).
5. Silvin Sardenko: «Duša te kliče» (Pesem).
6. Prof. dr. Jože Debevec: «Dantejev pomen!»
7. Prof. dr. Jože Puntar: «Slovenska ‚moderna' in Dante.»
8. «Dante Alighieri» (Manjša slika).
9. Dante Alighieri: «La Divina Commedia» (33. sp. «Raja»).
10. Rutar-Belé: «Dantejeva jama pri Tolminu.»
11. «Dante'evo srečanje z Beatriko» (Slika).
12. Brez imena: «Par drobtin.»

II. Leposlovni del.

1. Dr. Fr. Detela: «Vampir» (Povest).
2. Narte Velikonja: «V Smrlinju» (Dalje).
3. L. Koder: «Domače živali». (Dalje).

III. Poučni članki.

1. Jens Jörgensen: «Življenja laž in resnica» (Konec).

IV. Pesmi.

1. Petrovič-Gradnik: «Na očetovem grobu.»
2. Janko Samec: «Ti si me vprašal brat...»
3. M. Elizabeta: «Prihaja dan...»

V. Za naše malčke.

«Modra pastirica-carica» (Bolg. nar. pripovedke).

VI. Iz naše književnosti.

1 Slikar Fr. Kralj: «Kralj Matjaž».
2. Tavčarjeva 70 letnica.

VII. Ženski svet.

G. B. «Ne govori preveč!»

VIII. To in ono.

1. Književnost in umetnost.
2. Narodno blago.

IX. Slike.

1. C. Pisaro: «Pošta».
2. Kralj Matjaž (2 sliki).
3. Dr. Ivan Tavčar.

Mladika izhaja dne 15. in 30. vsakega meseca. Izdaja jo «Katoliško tiskovno društvo v Gorici. — Tiska «Narodna tiskarna» v Gorici — Stane **na leto 16 L,** pol leta 8 L, četrtletno 4 L. Denar se pošlje naprej. — Posamezne številke po 1 L. Za inozemstvo — tudi za Jugoslavijo — stane 20 Lletno. Uredništvo in uprava «Mladike» je v Gorici, ulica Carducci 4. Urejuje jo: France Bevk. — Naša «Mladika» mora v sledno slovensko hišo v Primorju, le na ta način bomo dosegli, da postane čim lepša in obširnejša. Dolžnost vsakega je torej, naročiti in razširiti jo povsod. — Na delo tedaj!

«Goriška matica». Knjige «Goriške matice» so že v tisku. Upamo, da bodo do konca novembra dotiskane in zvezane, nakar se bodo razposlale. Knjig se natisne **25.000,** t. j. 25.000 «Koledarjev 1922», 25.000 izvodov «Zab. knjižice» («Naši ljudje») in 25.000 izvodov «Gorskih pravljic» (Lovrenčič), vsega skupaj torej 75.000. Poverjeniki, ki so se dosedaj zgalsili s številom naročnikov, dokazujejo, da bo cela naklada oddana še preden se bodo začele knjige razpošiljati. — **Cena vsem trem knjigam (5 lir) je tako nizka, da jo zmore tudi najrevnejša družina.** Danes stane skoraj vsaka malovredna knjiga 3 - 4 lire. Tu pa preskrbi «Goriška matica» tri krasne po svoji vsebini narodno in versko - moralne in poleg tega še ilustrirane knjige za samih 5 L. Vsebina knjig je namenjena našemu poštenemu slovenskemu ljudstvu v Italiji. — **Dolžnost vsake slovenske družine in posameznika je torej, da se naroči na knjige «Goriške matice».** — Kot posebnost naj omenimo, da so se oglasili tudi ameriški Slovenci z lepim številom naročnikov in da so tudi že poslali naročnino v ameriških dolarjih. — Čas za priglasitev števila naročnikov je **do 31. oktobra t. l.** Po tem roku se bodo naročila sprejela le, če bodo knjige še na razpolago. — «Goriška matica». (Op.: Poverjeništvo «Goriške matice» v Trstu je v ul. S. Francesco d'Assisi št. 20, I. Uradne ure: danes v nedeljo od 11—12, v sredo pa od 18—19.

Za diletanske odre. Te dni izideta v Ljubljani: «Navodila za diletanski oder» (Skrbinšek) in «Lepa maska» (Navinšek). Knjigi sta prav primerni za diletantske odre.

Poslano*)

Vinarska družba Giuseppe Salfatti & C.o naznanja cenj. odjemalcem, da se ne nahaja agent **Giovanni Fiorentino** več v njeni službi in vsled tega ne priznava ne komisij ne plačil, storjenih potom njega. 840

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

ŽIVNOSTENSKA BANKA
PODRUŽNICA v TRSTU
Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.
Delniška glavnica in rezervni zaklad K Č. Sl. 225,000.000
Izvršuje kulantno vse bančne in menjalnične transakcije.
Uradne ure od 9-13

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2'—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4'—. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

DVE HARMONIKI, dvanajst basov, dve vrsti, moderno izdelani, Plonerjev sistem, prodam. Preprodajalci izključeni. Grmek Vekoslav, Pasquale Revoltella 463, vratar. 1906

PRODAM posestvo na Štajerskem ob državni cesti pri postaji. Cena L 8000. Naslov pri upravništvu. 1898

OSMICA se otvori danes v Kjarboli Zgornji št. 85 poleg salezijanske cerkve. Toči se belo in črno domače vino po L 4'80. Priporoča se M. Šorn. 1901

SUKNJA in obleka, skoraj novi, pripravni za nevesto se prodasta. Ginnastica 66, III. električni zvonček. 1899

SLUŽBE ČUVAJA (eventuelno gozdnega čuvaja) iščem. Govorim več jezikov in razpolagam z dobrimi spričevali. Naslov pri upravništvu. 1900

PLESNA AKADEMIJA. Campo S. Giacomo 5, dvorana DKD ob sredah, sobotah in nedeljah od 6—8 za novince, od 8—11 skupne vaje, ob nedeljah od 10—1 matinèe. Josip Bizjak, avt. plesni učitelj. 1902

SOBICA se odda v najem. Maiolica 12, IV, vrata 44. 1903

PODUK v srbščini, ogrščini, hrvaščini, ruščini, grščini in francoščini ter korespondenci po L 5.— na uro. Pojasnila v ulici Sapone 3, I. levo. 1897

SLOVENSKA šivilja se priporoča cenj. damam. Pride tudi na dom, eventuelno na deželo. Debenjak, Via Udine 49, III. 1904

HIŠA v Škorklji s šestimi stanovanji in zemljiščem se proda za L 45.000. Ostane vknjiženih 20.000 lir. Carducci 28, Kremser. 1905

TRAŽIMO 1 krojačicu za rublje, 3 krojačice za odjela, 1 vezilju, 1 čipkaricu za namještenje u svrhu podučavanja u Istri uz mesečnu plaću od Lit. 300.—. Prednost imadu one moliteljice, koje su dovršile kakvu obrtnu ili stručnu školu. Pismene ili usmene ponude do 31. t. m. pri tajništvu CMD za Istru u Trstu, via Fabio Filzi 10, I. desno vrata 5. 1848

3 STANOVANJSKE HIŠE v Mariboru, 10 minut od glavnega trga, obstoječe iz enega uličnega ter dveh dvoriščnih poslopij, s 17 stanovanji, vrtom z lepim stavbiščem, vse v popolnoma dobrem stanju, se radi gospodarjeve smrti in odpotovanja ostalih, ceno proda. Maribor, Ruska cesta 35. 1907

NAŠEL se je pred dvema mescema lovski pes, temno kostanjeve barve, z belolisastim trebuhom in belo liso na vratu. Naslov pri upravništvu. 1908

KROJAČNICA Avgust Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

Inserirajte v „Edinosti"

DVE POSTELJI z hrano se oddate v ulici Rismondo (Fontana) 12, I. pri Petrovčiču. 1909

STAR GNOJ se odda zastonj v ulici Piccardi št. 12. 1896

HIŠA z gostilniško koncesijo, električno razvetljavo in 1060 m² obdelanega zemljišča se proda; istotako lepo posestvo s stanovanjem. Naslov pove upravništvo. 1895

OBEDNICA, staroromski slog, popolna; razno drugo pohištvo, motor, ledenica, kamenit okvir z močnimi vrati na prodaj v Postojni št. 108. 1894

BREJA KRAVA in prašič se prodasta pri Sv. Mar. Magd. zgornji 31. 1889

HIŠA, skoraj nova, se proda za L 7500. Pojasnila daje F. Jelušič, Štorje št. 4. 1890

SUKNJA za šoferja se proda v ulici Giulia št. 96, kavarna. 1891

MARIJA KOREN je narošena, da dvigne pismo na glavni pošti. 1892

PRODA SE radi selitve v sredini mesta Kastav hiša s petimi sobami, dvema kuhinjama, trafiko in veliko kletjo. Pojasnila daje Franjo Jelovica, Kastav. 1871

VDOVEC, 44 leten, želi znanja v svrho ženitve dekletom ali vdovo brez otrok do 35 let. Resne ponudbe pod «Jesen» na upravništvo. 1893

KROJAČNICA Vekoslav Terzo, ulica Fonderia 4, se priporoča tržaški mladini. Izdeluje najmodernejše obleke današnje angleške mode. 1728

GOSTILNA, v popolnoma dobrem stanju, z obsežnim gospodarskim poslopjem (konjski ingovedji hlev, drvarnica podzemska klet), vrtom in dvema njivama, ležeča v gornji vipavski dolini, tik glavne ceste, v kateri se že dolgo vrsto let izvršuje krčmarska obrt, se ugodno proda. Vse informacije daje gostilna «Rudolf» Št. Vid pri Vipavi. 1864

OB JUŽNI ŽELEZNICI je na prodaj hiša z gospodarskim poslopjem, gostilno, prodajalno, mestno tehtnico in ledenico. Pripravna je tudi za mesnico in trgovino z lesom. Pri hiši je vrt in velik travnik. Naslov pri upravništvu. 1865

POSESTVO v Škednju, obstoječe iz enonadstropne hiše, v kateri se nahaja stara gostilna, z velikim dvoriščem in vinogradom, s pridelkom do 20 hl. se proda po ugodni ceni. Naslov pri upravništvu. 1870

KUPUJEM srebrne krone in zlato, plačam več kot vsak drugi. ulica Valdirivo št. 36, II. 1872

UMETNE ZOBE, razbito in celo zobovje, in stare ure kupujem samo še štiri dni ter plačam dobro. Via Mazzini 47, II. 1874

STROJNIK, samec, mehaniker, vešč po potrebi tudi električne inštalacije, išče službe. Naslov pri upravništvu.» 1875

ČEVLJARSKEGA POMOČNIKA, prva moč, sprejmem takoj proti dobri plači. Zdravje, Bovec. 1876

HIŠA z dvema stanovanjema, hlevom, in vrtom se ugodno proda. Sv. Mar. Magd. zg. Montebello. Poizve se v gostilni «Buon ritrovo». 1881

ŽUPANSTVO VELIKIDOL (žel. postaja Dutovlje-Nabrežina naznanja, da se bo vršila dne 20. t. m. ob 10. uri zjutraj dražba 2000 borovcev v dolgosti od 8—12 m in debelosti od 16—22 cm. Vzklicna cena L 5.— za kos. 1880

HIPOTEKO NA PRVEM MESTU na dve hiši Čjarbola Zgornja za lir 15.000 išče pisarna Dr. Ferfolja, Filzi 17. 1883

TRGOVSKI POMOČNIK se takoj sprejme v trgovino železnine in špecerije. Plača po dogovoru. Hrana in stanovanje prosto. Anton Križaj, Ajdovščina. 1873

POSESTVO obstoječe iz enonadstropne hiše, hleva z živino in vrta, se proda. Jožef Segulin, Markovščina pri Materiji. 1884

NOVE postelje za L 95.—, vzmeti L 70.—, žimnice iz volne L 130.—, iz žime L 50.—, ponočne omarice, umivalniki, chiffoniers, omare, popolne sobe po izredno nizkih cenah. Ulica Fonderia 3. 1888

ČAJ odprt in v zabojčkih po L 1.— prodaja trgovcem in kavarnarjem Srečko Bajt, Idrija. 1744

IZVEŽBAN brivski pomočnik se sprejme. Nastop takoj. Plača po dogovoru. Nikola Detelić, brivec, Pazin — Istra. (1811)

SEDLARSKEGA pomočnika, pridnega in vestnega delavca, sprejme takoj: Robert Meršnik, sedlarski mojster, Koseze pri Ilirski Bistrici. (1812)

TAKOJ se sprejme vešč brivski pomočnik. Plača po dogovoru. Josip Kolaković, brivec Ajdovščina. 1834

VELIKI mesečni semnji za konje, goveda, prešiče in krmo se vršijo v Divači dne 26. vsakega meseca. 1860

BREJA KRAVA in prašič se prodasta pri Sv. Mar. Magd. zgornji 31. 1889

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimske obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. A. Mermolja Rieger, ulica Commerciale 3. 586

UBIRALEC in popravljalec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej. Trst, via Coroneo 1, V. nad.

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, ucar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 44

SODE velike in male, stiskalnico in mlatilnico prodam. Via Udine 18, skladišče vina. 1807

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonnina 10, I. 38

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX. Ottobre 14. (37

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV
dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.
K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. štev. 24

Kdor če sladko vince piti,
naj se potrudi k stari Lenčki
Franc Zafred, Campo Belvedere 1.

Za živino.
Odpadki testenin po L 85 90 in 100 q
Koruzna moka po 80 in 100 q
Barkovlje, Riviera štev. 6.
ZALOGA DRV. 839

„Sok. ljud. knjižnica", „Klub dramatičnih diletantov", „Sokol" in Pev. dr. „Hajdrih" naznanjajo pretužno vest, da je njih požrtvovalni član in odbornik

Fran Pirjevec

danes preminul.

PROSEK, 15. oktobra 1921. 835

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naš nad vse ljubljeni sin, brat in vnuk

Franc Pirjevec

po mučni bolezni, v 20 letu svoje dobe, danes preminul. — Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v nedeljo, 16. oktobra ob 16 uri.

PROSEK, 15. oktobra. 835

Ana, mati. **Karel,** brat. **Ivana,** stara mati.

ZAHVALA.

V globoki žalosti vsled nenadomestnega izgube našega predragega

Filipa Černeta

predstojnika kr. okrajne sodnije v Komnu

dragujemo i kreće iz najsrčnejšo zahvalu vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in štovateljem, kateri so blagopokojnika izkazali najboljši način zadnjo čast, klanjajoč se veličastvu smrti.

Blagovolijo naj sprejeti zahvalo zastopniki vseh uradov in korporacij, kateri so ga spremljali v Trstu in premnogi, kateri so prihiteli z tržaškega in goriške a ozemlja v Tomaj. Še posebno se zahvaljujemo preč. duhovščini, zastopnikom kr. okrajnih sodnij, civilnega komisarjata sežanskega društvu „Pravnik" za poklonjeni venec in drugim, ki so okrasili krsto s pestrim cvetjem, č. šolskim sestram in šolski mladini z Tomaja, g. županu Gerbcu za toplo govor in občinski mu tarešin tvu, pevskemu društvu „Tomaj", njegovim prijateljem, kateri so ga nesli k zadnjemu počitku ter vsem, ki so na kateri koli način počastili blagopokojnika.

Bog plačaj vsem! 833

Komen-Tomaj Šempolaj-Gorica, 14. oktobra 1921.

OLGA vd. Černe roj. KUŠTRIN, soprogа.

Radivoj, Miladin, sinova. — **Družine Černe, Kosmina, Kuštrin.**

PODLISTEK

René Thévenin.

Železni malik

— Nadejam se, da ne dvomite na toli tolažljivi resničnosti. Ostavila sva vašo hči le zato, ker imamo gotovost, da ji ne grozi nobena nevarnost in da bo mogla bežati takoj po pogrebu kralja. Nikdo ne opazi njenega bega, ker isti svečeniki sami ne morejo vstopiti v svetišče svečenic ognja in ker nekoliko dni ne bo nikakih verskih slavnosti. Vaša hči nam je zagotovila, da je izključena vsaka ovadba od strani nje tovarišic.

— Da, vem, ali kaj hočete? včasih tudi fantazija ustvarja nevarnosti. Z druge strani pa tudi Quiterio bdi nad njo z isto najino ljubeznijo. — In zdi se mi, da bi morala biti že tu: ne more se zakasniti. Poslušajte: zdi se mi, kakor da bi bil čul neki žvižg.

— Ne varate se!.... Prav on je!

Še trenutek — in Indijanec se je pojavil v globeli.

— Vse gre dobro — je vzkliknil, prestopivši prag. Vse se razvija lahko nad vse pričakovanje.

Tovariša sta mu pohitela naproti in sta zahtevala vesti.

— Sprejmita poprej te puške in streljivo, — je rekel Indijanec — ki nam bo stlužilo na dolgi poti našega vračanja. Tu so tudi živila in druge potrebščine, kolikor sem mogel nabrati. Poskrimo vse skrbno dokler se v primernem trenutku ne podamo na pot.

— In sedaj — je rekel gospodar nestrpno — ven z dobrimi vestmi!

— Gospodar — je odgovoril Indijanec — gospica je sedaj na varnem kakor da bi bilo onkraj puščave.

— Zakaj? Na kak način?

— Tako-le. Edina velika težava je bila v tem, da je mogla zapustiti svoje tovarišice, ne ne da bi obrnila pozornost nase.

— Da, in potem?

— Ta težava ni več, ker gospica ne pripada več k svečenicam ognja. V minuli noči so jo odvedli v palačo, kjer je sama in svobodna.

— Ali čemu?

— Iz najenostavnejšega razloga, ki bi bil mogel postati nepopravljiva nesreča, da ga ni bodalo moje osvete nezavestno izpremenilo v dobro usodo.

— Kaj hočete reči s tem? Pojasnite!

— Gospico so bili svečeniki izbrali kot zaročnico Jukasa. In prav istega dne, ko je moje bodalo zadelo kralja, se je imela vršiti slavnost zaroke.

— Ah, Ah! — je vskliknil Mavricij Tarnier s strasnim glasom. — Vse je izgubljeno!

— Prijatelj moj, prijatelj — je rekel gospodar ter prijel tovariša za roko — ljubezen vas bega. Morate prav razumeti smisel besed Quiteria Moja hči je bila samo zaročnica Jukasa, ni mu bila nevesta. In Jukas je umrl!

»Zbornik«. Izšla je 6—8. štev. glasila »Zbora svečenikov sv. Pavla« s tole vsebino: 1. Uvodnik. — 2. D. M. Brumat: **»Junaštvo duhovnikov«.** — 3. L. Cigoj: **»Več zanimanja za Marijine družbe«.** — 4. E. F.: **»Jezus, prijatelj otrok — vzor duhovnikov«.** — 5. Josip Godnič: **»Homiletična zrna«.** — 6. Iv. Rejec: **»Sv. Ciril in Metod«.** — 7. Iv. Rejec: **»Socialna filozofija krščanstva«.** — 8. L. Cigoj: **»Clama ne cesses!«** — 9. **»Vestnik Zbora«.** — 10. **»Sestanek bogoslovcev«.** — 11. **»Odsek za šolstvo«.** — 12. **»Dekanska učiteljska konferenca in veronauk«.** — 13. **»Konference«.** — Izdajatelj in odgovorni urednik: Franc Podberšič. Upravlja: Joisp Vodopivec, kurat v Nabrežini. Naročnina **15 lir** za tiste, ki niso člani »Zbora«. Tiska »Narodna tiskarna« v Gorici. — Urednik: **Ivan Rejec.** Za primorsko razumništvo prepotrebna revija. Priporočamo. —

Na javnem shodu v Vipavi

9. oktobra 1921. so zbrani volilci Goriškega volilnega okraja sprejeli enoglasno sledeče resolucije, predlagane po drž. posl. Josipu Lavrenčiču.

1.) Protestiramo proti novemu vinskemu davku. Edini pridelek, čigar izvoz Vipavsko dolino živi, je vino. Itak trpimo pod hudo konkurenco vin iz stare kraljevine. Davčna obremenitev vina še po vrhu, to bi bil naš pogin. Vsekakor zahtevamo, da ostani vsakemu posestniku za njegove potrebe po 300 l vina za osebo, vsega davka prostih.

2.) Jemljemo z zadoščenjem na znanje, da se namerava podaljšati naša vipavska železnico od Ajdovščine naprej, kakor je vlada izjavila na interpelacijo poslanca Lavrenčiča, do Postojne ali na Prestranek, na kar že desetletja željno čakamo. Železnica pa naj bi se združila z južno železnico v Postojno, kjer imamo poleg trgovinskih poslov uradne opravke. Ob progi do Postojne leži več obljudenih krajev in industrijskih podjetij. Železnica, ki bi njim rabila, bi se tudi bolje rentirala.

3.) Protestiramo proti naredbi generalnega civilnega komisarijata v Trstu z dne 19. pr. m., po kateri ne smemo sekati po svojih gozdovih ne drv ne lesa brez prejšnega dovoljenja. Tako nam je onemogočeno se brez zamude preskrbljati z drvmi ali z lesom za domače potrebe. Takšna potreba lahko v vsakem gospodarstvu nastopi kar hipno in nujno, tako, da ni mogoče čakati počasne oblastvene rešitve.

Naredba naj se prekliče in naj se postopa po naredbi okrajnega glavarstva v Postojni z dne 6. 2. 1873, št. 809, ki je bila dosedaj v rabi in se je za dobro izkazala. Državni gozdni organi pa naj nadzorujejo sekanje, kakor se je to zgodilo pred vojno.

4.) Pozivljamo vlado, da takoj nastavi zemljemerca za Vipavski okraj, ali pa vsaj takoj razpiše mesto zemljemerca. Razume se, da je za to mesto potrebno znanje slovenskega jezika v besedi in pisavi. Na to se bo treba ozirati pri imenovanju, oziroma pri razpisu mesta. Že več kot tri leta ni pri nas nobenega zemljemerca. Medtem so se parcelirala in prodala mnoga zemljišča. Ker ni zemljemerca, je nastal v zemljiški knjigi in v davčnem katastru nered. Davki se plačujejo za že davno odtujena zemljišča.

5.) Pozivljamo vlado, da takoj obnovi krajne in okrajne šolske svete, kjer pridejo do besede tudi nezavisni ljudski, zlasti pa občinski zastopniki. Kakor je izkušnja posebno še v zadnjem času pokazala, je sodelovanje strokovnjakov in ljudskih zastopnikov v teh svetih neobhodno potrebno. Reševanje važnih upravnih in strokovnih vprašanj našega šolstva se ne more prepuščati posameznemu uradniku. Saj je tudi državni upravi v korist, da se odgovornost za tako važne ukrepe razdeljuje na več soodločujočih činiteljev.

Dantejeva jama pri Tolminu.

Po S. Rutarju-Venceslav Belé.

„Dantejeva jama“ blizu Tolmina na poti proti Zalazu je splošno znana; znana je tudi pripovedka, da se je v tej jami skrival takrat izgnani, danes tako slavni italijanski pesnik Dante Alighieri, vsled česar je jama dobila svoje ime.

Ker hočejo nekateri ljudje zlorabljati omenjeno pripovedko v neopravičeno dokazovanje o italijanstvu naše dežele pred šeststoleti, zato navajamo objektivni zgodovinski resnici na ljubo in kot nekako drobtinico k letošnji proslavi šeststoletnici Dantejeve smrti nekaj podatkov o „Dantejevi jami“ in njeni pripovedki.

Drugih podarkov nisem imel pri rokah zato navajam to, kar piše o „Dantejevi jami“ S. Rutar v svoji knjigi: Zgodovina Tolminskega. (Gorica 1882.)

Str. 31. „— Pripoved terdi, da je patrijarh Gagano della Torre (1318-1382) l. 1319 slavnega italijanskega pesnika Danta u Tolminu gostil. —“

Str. 82. „— Drugi še imenitnejši mož, ki je baje obiskal Tolminsko, bil je največji italijanski pesnik Dante Allighieri (1264-1321). O njem se pripoveda, da je l. 1319 za časa patrijarha Pagana u Tolminu bival in tu nekaj spevov svoje „božje komedije“ (o peklu) zložil. Pripoveda se, da je veliki pesnik noči preživel na tolminskem gradu med vitezi in gospémi, dneve pa u jami, ki je po njem ime dobila „Dantova jama“ (ali zalaška jama). O mraku so ga baje večkrat videli v rudeči obleki pred jamo sedeti. (F. Coronini, Die Patriarchengräber von Aquileja, str. 144.)

V povesti „Dantova jama“, spisal Iv. Kuk (natisnjena v Enspielerjevem Prijatlu l. 1855, l. 2 str. 41 in na l.), omenja se, kar ljudje tudi pripovedujo, da je nekdaj v zalaški jami nek puščavnik prebival.“

Str. 225 6. „— Ali pripovedi o Dantovem boravljenju v Tolminu so le izmišljene. Abbate Bianchi je natančno iz listin dokazal (Del preteso soggiorno di Dante in Udine et in Tolmino: Udine 1844), da so vsi pisatelji zajemali vest o Dantovem bivanju v Vidmu in Tolminu iz Giovanna Candida (Commenti Aquilejesi 1521), in da jo je ta zopet vzel iz Platine (Le vite dei Pontifici), kateri pa piše, da je šel Dante iz Firence v Forum Livii (Forli) a ne v Forum Julii, kakor je Candido zamenjal.

V drugi polovici XV. stoletja pošlje beneški senat Jakoba sina Valvasona iz Maniaga kot svojega komisarja na Tolminsko, naj bi pregledaval te kraje in poročil, kje bi se dale majhne trdnjavice napraviti za ložo brambo pred turškimi napadi. Prišedši na Tolminsko čudil se je Jakob prirodnej lepoti naših gora in dolin, ter mislil, da je našel one kraje, katere Dante popisuje (Purgat. cant. XXVII).

Ták nas je troje tam prenočevalo:
kozica jaz, a ona dva čuvaja,
obdani z dveh strani z visoko skalo (jamo.)
Prev. J. D.

Jakob Valvasone je bil tudi v zalaški jami in zdelo se mi je, da je bral na jednem kamnu Dantovo ime zapisano. Zato se je prepričal, da je Dante s Patrijarhom Paganom v Tolminu prebival in v životopisu tega patrijarha piše Valvasone tako:

„S Paganom je bival v veliko zadovoljnost Dante precej časa, in z njim je pogostoma obiskal lep kraj Tolmin, grad ležeč v noriških hribih nad frijulskim Čedadom do 28 milj; kraj v poletni dobi zelo prijeten zaradi lepote in neverjelne množine bistrih in zdravih studencev in rek. zaradi zelo zdravega zraka, zaradi višin gora in strahovitih globeli d lin. zaradi zelo tesnih sotesk in novosti kraja, kateri ima na sebi mnogo barbarskega, druži pa s strahovito lego prijeten razgled polj, potokov in rodovitnih in dobro obdelanih njiv. V tej tako čudoviti pokrajini, ki se zdi, ustvarjena za razmišljanja modrijanov in pesnikov, semisli, da je Dante na ljubo Pagana špisal nekaj odstavkov sanjske pesnitve, kajti kraji, ki jih je v njih popisal, so tem zelo podobni: s tem mnenjem se strinja to, da do dandanašnjega dne imenujejo neko skalo, ki leži nad reko Tolminko „Dantejev sedež“; poroči o je od ust do ust ohranilo spomin, da je on na tem kraju pisal tudi o naravi rib.

(Bianchi, o. c. pg 167-168).

Tako se je izcimila povest o Dantovem bivanju v Tolminu. Naslednji pisatelji so jo prepisovali eden od druzega in nazadnje se je razširila tudi med ljudstvo. To se je dokazovalo celo iz Boccaccijevega pisma Petrarki, v katerem se bere, da je Dante obiskal na svojem potovanju tudi „antra julia Pa iseos“. A pod tem se ne sme razumeti kaka jama v julijskih Alpah, nego neka šola v Parizu.

Bianchi je z veliko zgovornostjo dokazal, da Pagano l. 1319. ni bil v Tolminu, in da tudi Dante ni mogel onde prebivati. Pri tej priložnosti govori precej zaničljivo o „tolminskih barbarih“, češ da oni niti niso bili vredni, tako velikega pesnika, kakor je Dante, med seboj imeti in gledati ga“.

Iz teh kratkih podatkov je razvidno, da Dante omenjenega leta in tudi drugače skoraj gotovo nikdar ni bil v Tolminu, toliko manj, da bi bil prebival kdaj v Zalaški jami, vsled česar nosi ta jama povsem neopravičeno znano ime „Dantejeva jama“. Razvidno je tudi nasprotnikom [illegible]e, da je bil takrat Tolmin slovenski.

(Mladika).

Gospodarstvo.

Petrolejska industrija na Poljskem. Kot znano, se nahajajo petrolejski izviri ob severnem robu Karpatov v pasu, ki je 600 km dolg in 50 km širok. Najvažnejša središča se nahajajo v mestih Jaslu, Stanislawu, in Drohobyczu. Poljska vlada se zelo briga za petrolejsko industrijo in jo želi dvigniti na predvojno višino. Pred vojno je na Galicijo prišlo okrog 2% svetovne produkcije surove nafte ter je v tem oziru ta pokrajina stala za Zedinjenimi državami, Mehiko in Rusijo na četrtem mestu, leta 1920. pa je bila le še na osmem mestu z 1% svetovne produkcije. Leta 1909., ko je produkcija stala na višku, sta se pridelala 2 miljona ton, leta 1920. pa se je pridelalo le 765.000 ton surovega olja. Stroški so dandanes v poljskih markah silno veliki, tako n. pr. znašajo izdatki za vrtanje petrolejskega vrelca do 1500 m globine 100 miljonov poljskih mark. Tuji kapital je pri petrolejski industriji zelo močno zastopan, in sicer Francia s 53%, Poljska sama z 18%, Švica z 10%, Avstrija z 7%, Angleška s 4.4%, Holandija s 4.3%, druge države s 3.3%. Francija je izvečine pokupila nemške in avstrijske interese, zlasti se je utaboril francoski kapital okoli Boryslave, tako da je več kot polovica najbogatejših petrolejskih polj v francoskih rokah. Poljska vlada se je morala obvezati, da ne bo sklenila nobene petrolejske konvencije brez dovoljenja Francoske.

Ustanovitev ruske državne banke. Vseruski osrednji izvršilni odbor je sklenil ustanoviti državno banko in je poveril to nalogo komisarju za finance. Državna banka bo pričela poslovati najpozneje s 15. novembrom. Državna zakladnica je nakazala bodoči državni banki dve miljardi rubljev.

Anglo-Avstrijska banka se bo spremenila v angleško podjetje. Celo transakcijo je aranžirala finančna skupina pod vodstvom Bank of England. Doslej je imela Anglo-avstrijska banka kapitala 200 miljonov kron, zdaj ga bo imela 650.000 funtov šterlingov, in sicer bodo sedanji lastniki dobili tri akcije po en funt šterlingov z vsake štiri akcije po 240 K. Kapital bo razdeljen na navadne in prioritetne akcije. Navadne akcije bodo participirale na dobičku do 6%, prioritetne bodo pa razen tega imele še pravico do superdividende v znesku 10%—12%.

Brezposelnost v Angliji. V Dundeju je imel Curchill govor, v katerem je izjavil, da je angleška vlada izdala do sedaj 105 miljonov funtov za podpore brezposelnim. To je največja državna podpora brezposelnim na svetu. Ako se zmanjšajo stavke, bi vlada mogla dati še več podpore za olajšanje delavske bede.

Ustanovitev novega industrijskega podjetja v Jugoslaviji. Poroča se nam, da se pravkar vrše pogajanja za ustanovitev družbe za oživotvorjenje večjega podjetja lesne stroke v Ljubljani. Glavni oddelek tega podjetja bo tvorila tovarna pohištva, v kateri se bodo izvrševale priproste kakor tudi najrazkošnejše mobilije; dalje vsa tapetniška, podobarska in strugarska dela. Kot specialiteta se bodo izdelovale popolne pisarniške opreme ameriškega sistema ter razne druge specialitete. Drugi oddelek se bo bavil s stavbnim mizarstvom za opremo trgovin, bank, tovarn i. dr. Podjetje bo v tehniškem in umetniškem oziru na višku in dela specializirana, kakor je to uvedeno že v večjih inozemskih tovarnah, vsled česar se cene izdelkom znižajo za 20 do 25 odstotkov.

Podatki uspeha I. obrtne razstave v Mariboru. Razstavo je obiskalo od 8. do 25. sept. 1921. skupno 9757 oseb. Prodalo se je na razstavi za nad 650.000 jugosl. kron raznih razstavljenih predmetov. Pojasnil in podatkov o razstavljenih predmetih se je dalo v celem času razstave 931 strankam. Prireditelji so dosegli brezdvomno velik moraličen uspeh, kateri daja povod in zagotovilo, da se v bodoče lahko take razstave ponavljajo. Za prihodnje leto je projektirana pokrajinska obrtna razstava, h kateri se pritegnejo tudi pomočniška in vajeniška dela, kar bo za obrtno-gospodarski razvoj v Sloveniji gotovo velikega pomena. Za razstavljavce-obrtnike se je razstava tudi gmotno zelo dobro obnesla, ker so skoraj vsi dobili večja ali manjša naročila. Na tej razstavi se je občudovalo zmožnosti marsikaterega obrtnika-razstavljavca, o katerih pred razstavo ni nikdo vedel. Obrtniki-razstavljavci so si napravili brezdvomno neprecenljivo reklamo.

Trgovski promet med Avstrijo in Poljsko. Na podlagi uradne poljske statistike za leto 1920. in za prvo četrtljetje 1921 je Avstrija izvozila v Poljsko 75 vlakov z 2612 vagoni blaga v skupni čisti teži od 19,157.990 kg. V prvem četrtletju 1921 pa je znašal izvoz Avstrije v Poljsko 94 vlakov z 2707 vagoni v skupni čisti teži 24,607.200 kg. Poljska pa je uvozila v Avstrijo leta 1920 80 vlakov z 2848 vagoni v skupni čisti teži 35,672.200 kg. V prvem četrtletju 1921 pa je uvozila Poljska v Avstrijo 108 vlakov z 8549 vagoni in 44,461.380 kg čiste teže. Iz tega odpade na nafto in bencin v letu 1920 1690 cistern in v prvem četrtletju 1921 2432 cistern.

Čehoslovaška sladkorna industrija. V sladkorni letini l. 1920/1921 je izdelala čehoslovaška sladkorna industrija 7,155.000 meterskih stotov sladkorja, in sicer 3,420.000 metrskih stotov kristalnega sladkorja in 2.800.000 metrskih stotov rafiniranega sladkorja raznih vrst. Do konca julija se je izvozilo 31.3 miljona matrskih stotov, in sicer za 43.000 metrskih stotov več kakor v prejšnji letini.

Zvišanje cen češkemu premogu. Iz Prage javljajo: »Češko Slovo« napoveduje znatne zvišanje cen za premog, ker ne morejo izvozniki trpeti škode radi zmanjšanega kursa marke.

Kruh na izkaznice v Pragi. V zadnjem času se prodaja v Pragi kruh le na izkaznice, Pri prodaji se vrši stroga kontrola.

Nova čehoslovaška tovarna za zdravila. V Bratislavi so ustanovili podjetje »Medicamenta«, ki bo izdelavalo zdravila in trgovalo z zdravilnimi rastlinami. Delniška glavnica znaša 2 miljona.

Javna dražba masla iz mlekarne na Livku.

S prvim novembrom tega leta začne znova delovati mlekarna na Livku. Na teden izdela blizu 100 kg masla. Ker želi mlekarna oddati maslo odjemalcem potom javne dražbe, zato naznanja vsem interesentom, da se vdeleže javne dražbe, ki se bo vršila na Livku pri Kobaridu dne 23. oktobra 1921 popoldne. (837)

Kdo bi mi takoj posodil

180—200.000 Lir

za nakup grajščine? Obrestujem mu 10%, eventuelno tudi vknjižba na kupljeno grajščino. Ponudbe na naslov: Jožef Rajšp, Male Vižmarje, p. št. Vid nad Ljubljano, Jugoslavija. (838)

Dr. L. Borovička

specijalist za kožne in venerične bolezni, ordinira

v ulici Genova štev. 13, I. nadstr.

dnevno od 9 do 11 in od 2 do 6 pop.
Telefon 31-33. 834

POZOR!

Prodajalci in mizarji!

Okraski za rakve, pajčolanasta pokrivala, obleke in čevlji za mrtvece. 832
Zaloga na debelo po zmernih cenah

A. Kunz, Trst, Via Ugo Foscolo Štev. 15.

Na prodaj:

posestvo pri Mariboru, 22 oralov, z vinogradom, posestva do 300 oralov, mlin, žaga, hiše, trgovine, gostilne, restavracija s 4 orali zemlje v Mariboru, tovarna, hotel s kavarno na Štajerskem. — Pojasnila daje Zagorski, **Maribor, Bavarka ulica 3.** (827

Velika zaloga in tovarna pohištva

A. JUG — Trst

Tovarna ulica sv. Martiri štev. 21
Zaloga ul. sv. Lucija 5 in ul. dei Fabbri 10

Velika zaloga spalnih in jedilnih sob, kuhinjskega pohištva kakor tudi drugih predmetov.
Delo solidno. Cene zmerne.

Josip Spechar

Trst, Via S. Caterina št. 7 — Piazza Mazzini

Velika izbira sukna in blaga za gospode. Zunanji in domači izdelki najnovejšega in lepega kroja po zelo ugodnih cenah. Velika zaloga izgotovljenih oblek za moške in otroke, perštnikov, paletots, hlač in gilet fantasia itd. itd. 46

JOSIP STRUCKEL

Trst, vogal Via Nuova - S. Caterina. Velika izbera vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za suknje, žamet, barhant, svile, etamin ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po znižanih konkurenčnih cenah.

Zmožen odvetniški kandidat,

eventuelno s subst. pravico dobi takoj ali kasneje mesto v veliki (828)

odvetniški pisarni v Ljubljani.

Pogoji zelo ugodni, event. poznejša družba. Dopise pod „Eksistenca“ na upravništvo.

Krasno posestvo pri Celju na prodaj,

lepa lega, krasen razgled, 11 oralov vinograda, travniki, sadonosnik, vila s 7 sobami, poslopje, živ in mrtev inventar, pohištvo, za L 150.000. Nadalje hotel s 30 sobami, restavracija, gostilne, trgovine, mlin, kmetijska posestva, veleposestva, hiše, vile itd.
Karol Brezник, Celje, ul. Dolgopolje štev. 3, Slovenija-Jugoslavija. 73

Nagrajene tržaške destilerije

RENZO RICCI & C.o

Vermouth — likerji — sirupi.

Ravnateljstvo in uradi v ul. Miramar štev. 7, I. ovarni v Barkovljah in v prosti luki št. 33.
Absolutno konkurenčne cene na podlagi zadnjih znižanj. 8

KRONE,

srebro in zlato 893

kupujem po zvišanih cenah

ter plačujem 5 st. več kot drugi

Via Pondares 6, I. desno.

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah

ALOJZIJ POVH

Trst, Piazza Garibaldi št. 2

(prej Barriera)

„ITALIA PREVIDENTE“

Vzajemno zavarovalna anonimna družba proti požaru. — Glavno zastopstvo v Rimu.

GLAVNO ZASTOPSTVO

Trst, ul. S. Nicolò št. 11, I. n.

Telefon št. 24-86 bis 759

Agenti in zastopniki po vseh glavnih krajih.

Urednik-Spediter

se išče za spedicijsko podjetje v Jugoslaviji. Zahteva se samostojnost v spediciji in carinjenju, ter znanje slovenskega, italijanskega in po možnosti nemškega jezika. Prednost imajo deklaranti. Ponudbe pod »Spedicija« na upravništvo »Edinosti«. 824

Urarna in zlatarna

FRANCESCO BUDA

Trst, Via Scalinata št. 1

sprejema vsakovrstna popravila. — Cene vedno najnižje. 41

Kupuje srebrne krone.

Pozor na naslov! Pozor na naslov!

Zaloga domačih vin:

belega vipavca, istrskega refoška in kraškega terana na debelo in za družine. 641

— Postrežba na dom in tranzito. —

Novo sladko vino.

Ul. Cunicoli štev. 8. Štrancar.

KOŽE USNJE

ter vsi v čevljarsko obrt spadajoči predmeti

ulica Udine št. 49

(prej Belvedere)

Priporoča se

(27) **F. CINK**

Kdor želi imeti krasno sliko po nizki ceni, naj se obrne samo na

Fotografični zavod DAGUERRE

Corso Vittorio Emanuele št. 39

-- Razglednice od 10 lir naprej --

Trgovsko - obrtna zadruga v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
ul. Pier Luigi da Palestrina št. 4, I. n
sprejema hranilne vloge od L 1 dalje
avadne vloge obrestuje po
4 1/2 %, večje po dogovoru.

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. - Posoja hranilne pušice na dom. - Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

Celje, Borovlje, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor Ptuj,

Delniška glavnica K 50.000.000. Reserva K 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3 1/2 % na žiro-račune proti 3 % obrestovanju Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13

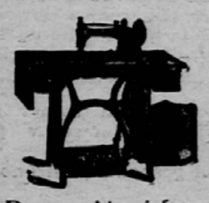

Pozor na domačo tvrdko!

FRANC SAUNIG, Gorica, Gosposka ulica sečaj Via Carducci št. 25,

naznanja slavnemu občintvu, da ima veliko izbero **šivalnih strojev** več vrst za krojače, šivilje in čevljarje

iz najboljših nemških tovaren, katere jamči 10 let.

Daje velika izbera dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštnine prosti. Lastna mehanična delavnica. 45

Podružnica v Kobaridu št. 21. Podružnica v Kobaridu št. 21.

Uvozna agencija jestvinskih specijalitet

CARLO GULLIN

Trst — Via S. Maurizio št. 11, Telefon 43-98 — Trst

Zaloga na debelo:

sira, svinjine, koruzne moke, konserv, riža, polenovke, neapeljskih testenin, ovsa in koruze.